

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
SİNEMA-TV ANA SANAT DALI

86072

YAYLAÇALI BEKLEMEDE
(Sanatta Yeterlik Tezi)

86072

Coşğül YÜKSEL

Danışman
Prof. Dr. Sabri ÖZAYDIN

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

İSTANBUL-1999

“Yaylaçalı Beklemede”

Belgeselinin

SEYİR DEFTERİ

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON-MERKEZİ**

Özgeçmiş

Adı - Soyadı

Coşğül YÜKSEL

Kişisel Bilgiler

Doğum Tarihi: 07/04/1955

Doğum Yeri : Ankara

Evli ve bir çocuk annesi

Öğrenim

1976–1980 Lisans Eğitimi

Ege Üniversitesi Hukuk Fakültesi Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksek Okulu
Radyo - Televizyon Bölümü

1986- 1989 Yüksek Lisans

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü/ Sinema- TV Ana Bilim Dalında
açılan programa katıldı.

“Eğitim Önlisans Radyo Programlarının Öğretmen Görüşleri Açısından
Değerlendirilmesi” adlı teziyle yüksek lisansını tamamladı.

1995 –

Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Sinema – TV Ana Sanat Dalında
açılan programa katıldı. Halen tez aşamasındadır.

İş Yaşamı

1980-1982

İstikbal gazetesi ile Hürriyet Gazetesinin Eskişehir bürosunda muhabir olarak
çalıştı.

1985-1993

Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Radyo Televizyonla Eğitim
Merkezinde radyo program yapımcısı olarak çalıştı. Ardından aynı kurumun
televizyon bölümünde yapımcı görevliliği ve yönetmen yardımcılığı görevlerini
üstlendi.

1993-

1993 yılından bu yana aynı kurumda senaryo yazarı olarak çalışmaktadır.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	III
ÖZET.....	V
SUMMARY.....	VII
GİRİŞ.....	1
DÜŞÜNCE AŞAMASI.....	4
İLK KARŞILAŞMA.....	5
NEYİ ANLATMALIYIM?.....	8
NASIL ANLATMALIYIM?.....	9
GÖRÜNTÜ.....	11
SES.....	16
ÇEKİME HAZIRLIK.....	18
KİMLERLE ÇALIŞMALIYIM?.....	20
ÖN ARAŞTIRMA GEZİSİ.....	23
HAZIRLIK TOPLANTISI.....	25
HAZIRLIKLAR TAMAM.....	27
ÇEKİM AŞAMASI.....	28
8 TEMMUZ 1998- BİRİNCİ GÜN.....	29
9 TEMMUZ 1998- İKİNCİ GÜN.....	32
10 TEMMUZ 1998- ÜÇÜNCÜ GÜN.....	34
11 TEMMUZ 1998-DÖRDÜNCÜ GÜN.....	37
12 TEMMUZ 1998-BEŞİNCİ GÜN.....	39
ÇEKİM SONRASI.....	40
HAM GÖRÜNTÜLERİN İZLENMESİ.....	41
KURGU.....	42

KABA KURGU.....	42
SON ADIM.....	43
SONUÇ.....	48
KAYNAKÇA.....	51
EKLER.....	53
EK 1. TREATMAN.....	54
EK 2. ÇEKİM SENARYOSU.....	56
EK 3. PROGRAM KİMLİĞİ.....	68
EK 4. BÜTÇE.....	69
EK 5. FOTOĞRAFLAR.....	72

ÖNSÖZ

“YAYLAÇALI BEKLEMEDE” adını taşıyan bu çalışma belgesel sinema dili kullanılarak gerçekleştirilen bir film ve “SEYİR DEFTERİ” adını verdiğimiz, belgesel filmin oluşum sürecini irdeleyen bir sunum kitapçığından oluşuyor.

Belgesel film, Çatacık ormanlarında Mihaliçcik bölgesi kapsamında yer alan 9 yangın kulesinden birinde, “YAYLAÇALI”da bekçilik yapan bir ailenin günlük yaşamını kendine konu edinen bir çalışma...

“SEYİR DEFTERİ” adlı sunum kitapçığı ise konunun nasıl seçildiğini, içeriğin neden böyle belirlendiğini, neden belgesel olmasına karar verildiğini, çekim aşamasının ön hazırlık sürecini, orada kalınan 5 günü, çekim sonrası aşamada yaşananları ve tüm bu yaşananlardan çıkarılan deneyimleri aktaran bir kitapçık...

Oralarda bir yerlerde, gözlerden irak bir yaşam sürdüren insanları, onların yaşam gerçeklerini, koşullarını olduğu gibi aktarmayı kendine hep amaç edindiğini görürüz belgeselin... Bu amaç doğrultusunda sokağa çıkan, insanların arasına karışan belgesel sinema, dış gerçekliğin, insanların yaşadığı gerçeklerin güzelliğinin peşine düşer. Ardından elde edilen kayıtlar yaratıcı bir süreçten geçirilerek yorumlanır. Ortaya belgesel adı verilen bir çalışma çıkar.

İşte “YAYLAÇALI BEKLEMEDE” bu çok bilinen genel doğrulardan hareketle ortaya çıkan bir çalışma... Geriye kalansa, iyi ki böyle yapmışım denilenler, şimdiki aklım olsaydı... diye başlayan cümlelerle aktarılanlar, kısaca öyle ya da böyle kazanılmış birçok deneyim... Bugün “bazı deneyimler kazandım” diyebilmenin bile güzel olduğunu düşünüyorum. Oralardaki, uzaklardaki insanların yaşamının bir kıyısına dokunmaya çalışmak güzeldi elbette... Ve eğer yaşadıklarım, kazandıklarım, yanlışlarım bir gün birilerine rehberlik edebilir, birileri için model olabilirse kendimi daha bir mutlu hissedeceğim de bir gerçek...

Bu arada, gerek ders gerekse tez aşamasında ufuk açıcı tartışmalarıyla her zaman desteğini hissettiğim danışmanım Prof. Dr. Sabri ÖZAYDIN’a, teknik donanım,

araç gereç anlamında bütün olanakları sunan Anadolu Üniversitesi Rektörlüğü ve Açıköğretim Fakültesine, çalışmanın ortaya çıkma aşamasında amatör bir ruhla çalışan çekim ekibine, “İşte şimdi her şey bitti” dediğim anlarda hemen yanımda buluverdiğim tüm dostlara teşekkür borçluyum.

Coşğül YÜKSEL

Şubat, 1999

ÖZET

Yaylaçalı'da bekleme görevini üstlenen aileyle ilk kez 1995 yılının bir yaz günü karşılaştım. Mevlut, Emine ve çocukları Kemal... Kısaca Sasa ailesi... Piknik yapmaya gelenlerin dikkat bile etmedikleri bir noktada onları gözleyen, ormana verebilecekleri zararları engellemeye çalışan, ormanın yaşaması için çabalayan bir aile... Yangın kulesinin bulunduğu yere ilk ulaştığımda inanılmaz bir doğa güzelliği beni etkileyen... Ancak aile bu güzelliği yaşayarak tüketmiş, sıradanlaştırmış, fark edemez duruma gelmişti. Yılın 5 ayını Yaylaçalı'da, etrafı gözleyerek geçiriyorlardı. Kimi zaman yangın, kimi zaman kaçak avlanmaya çalışan avcılar, kimi zaman da bir dost, bir akraba giriyordu dürbünlerindeki görüntüye... Kimi zaman sohbet edecek birileri geliyordu oralara... Ancak temel olan beklemektir Sasa ailesi için... Hep beklemek, gözlemek...

Beklemek... Sözlüklere bakıldığında pek çok anlamıyla karşılaşılır bu sözcüğün... Bir iş oluncaya, bitinceye ya da biri, bir şey gelinceye değin bir yerde kalmak bu sözcüğün anlamlarından biri... Ya da ummak... Düşündüğü gibi olmak... vb. Ancak sözcüğün anlamı ne olursa olsun tümünde hissedilen bir durağanlık, devam etmeyişi, olduğu gibi kalış vardır. Bu bekleyiş bir süre sonra sıradanlığı, hissetmemeyi, bezginliği kaçınılmaz olarak getirecektir, getirir de nitekim... Gerçi kısa zamanda bekleyişin son bulması insanda bezginlik noktasına varmaz. Peki ya çok uzun zaman sürecek olursa... Hele de bu bekleyiş bir görev olarak insana verilmişse... Bir de buna beklenen ortamın maddi olanaksızlıkları eklenecek olursa... Yaylaçalı'da bekleme, gözleme görevini üstlenen Sasa ailesinin yaşam biçimi de buydu. Nitekim ilk karşılaştığımız 1995 yılı ile çekim kararı verip ön araştırma için gittiğimiz 1998 yılına dek yaşamlarında hiçbir şey değişmemişti. Pek değişeceğe de benzemiyordu. Ve aile fertleri bu bezginliklerini farklı farklı biçimde giderme yoluna düşmüştü. Mevlut, çıkışı alkolde buluyordu. Köylü kadınının hoşgörüsü, fedakârlığı, kaderine razı olmuşluğu içindeki Emine ise inekleri, tavukları, ekmek yapma zorunluluğu, torununun bayramda giyeceği hırkanın biran önce bitmesi gibi kaygılarla, içinde bulunduğu sıradanlıktan kurtulmaya çalışıyordu. Fiziksel ve ruhsal rahatsızlıkları nedeniyle Kemal'i yakalamak, iç dünyasına ulaşmak ise zaten pek olası değildi. Kısaca tek iletişim aracının telsiz

olduğu, beklemek üzere bırakıldıkları bu yerde yalnızlıkla, maddi olanaksızlıklarla mücadele ederek yaşamaya çalışan insanların öyküsü... Bu öykünün anlatılabileceğini, anlatılması gerektiğini bir önsezi olarak hissediyordum. İyi de nasıl olacaktı bu? Oldukça uzun süren düşünce aşamasını izleyen araştırmalardan sonra çalışmalara başladım.

Anlatım dili gerçeği, yaşamı yakalama yoluna düşmüş belgesel olacaktı kuşkusuz... Doğal bir ortamda, doğal oyuncularla, yaşanan, gerçek bir öykünün çekilebilmesi için en uygun dilin belgesel olacağını düşünüyordum.

Öykü ve anlatım dili böylece belirlendikten sonra 1997 kasımında aileyle bağlantıya girdim. Ailenin de çekim için izni alındıktan sonra tüm hazırlıklar tamamlanarak 1998 yılı 8 temmuzunda yollara düştük. İşte “YAYLAÇALI BEKLEMEDE” uzaklarda bir yerlerde beklemekle görevli insanların bir günlük yaşamını, ötekilere anlatmaya çalışan bir çalışma olarak ortaya çıktı. “SEYİR DEFTERİ” nde ise bu yolculukta yaşananları, kısaca çalışmanın oluşum sürecini anlatmaya çalıştım.

ABSTRACT

I met the family whose responsibility is to watch for the environment on a summer day in 1995. Mevlut, Emine and their children Kemal... The Sasa family in brief.. A family who struggles for the safety of the forest and who tries to prevent any harm to the forest directed by the people having picnic. A family whom the picnicing people do not event recognize... When I reached the fire tower first, it was the beauty of the nature which affected me... However, the family has consumed this beauty on live and they are not aware of it. They had been spending their time by watching for the environment for five months of a year in Yaylaçalı. They sometimes fire, sometimes hunters who try to hunt illegal or a friend or a relative via the binoculars they have. Sometimes they had someone to talk... The main thing for the Sasa family was to wait... Wait and watch for forever...

Wait... When looked up a dictionary, one may see many meanings of the word... To stay somewhere until someone comes or something happens is one of the meanings of the word... Or to expect... To happen as is is though... etc. However, whatever the meaning of the word is, the all meanings have a stability, a remaining... This waiting will definitely bring depression, a monotoneus life, and it does... Indeed, the lasting of waiting in a short time, does not depress one... What if it takes a long time... Moreover if this is a duty... And if financial difficulties are added to the situation... That was the life style of the Sasa family whose duty is to watch for the forest... Nothing had changed between the time when we met first 1995 and went for a pre-research for the documantary in 1998. Neither will it seem to change... And the members of the family had each found a different way of getting rid of the depression. Mevlut's was alcohol. His wife Emine, a typical Anatolian woman who is humble and self-sacrificing, was trying to get rid of her depression by looking after cows, hens and by cooking and knitting a pullover for her grandson. It was not so easy to observe and talk with Kemal because of his mental and physical situation. Briefly, the story of people who have to wait and watch for the forest in difficult financial conditions with only a communication device, a radio. I felt necessary that this stay be told... But how ? I started to study after reearchs following a series of thought.

The expression, of course, would be a documentary that shows the reality. I thought the best way of expression a documentary in a natural setting with natural actor and actresses.

After determining the story and the way of expression I made connections with the family in november at 1997. Getting their permission for the documertary, we set off on the 8 th of July in 1998. The documentary, "YAYLAÇALI BEKLEMEDE" came out as a study telling to other people a daily life at a family whose duty is to wait and watch for the forest. In "SEYİR DEFTERİ", I tried to illustrate what we came accross during the study, the formation process of the study in brief.

GİRİŞ

“Pek eski yüzyıllardan beri uygulanan bir kural vardır: Her deniz yolculuğunda, gemilerde bir seyir defteri tutulur. Adına “gemi journalı” da denen, kaptanın ya da kaptanın görevlendirdiği bir kişinin tuttuğu bu deftere, yolculuk sırasında geçen belli başlı olaylar yazılır. Öylesine önemlidir ki bu defterler, deniz yolculuklarından başlayarak, geçmiş yüzyıllarla ilgili çok önemli bilgileri onların satırları arasında bulduğumuz olur.

Geminin serüveni “seyir defteri”ndedir.”¹

Server TANİLLİ, “Uygarlığın Seyir Defteri” adlı kitap için yazdığı satırlara böyle başlıyor. “Geminin serüveni seyir defterindedir” diyerek sürdürüyor yazısını... Peki, “YAYLAÇALI BEKLEMEDE” adlı çalışmanın gerçekleştirilmesi sırasında alınan notları, yaptıklarımızı, yapamadıklarımızı, yaşadıklarımızı anlatmaya, aktarmaya çalıştığımız bu sunum kitapçığının adı neden seyir defteri olmasın? Madem ki belli bir süreçte yaşananlara ilişkin notlara seyir defteri denebiliyor, madem ki yaşananlar günü gününe bu deftere aktarılıyor ve bu notları kapsayan kitapçığa da seyir defteri adı veriliyor. Evet, bu kitapçığın adı da seyir defteri olacaktı. Ve gerçekleştirilen çalışmaya ilişkin notların tümü bu deftere aktarılacaktı.

İşte bu düşünce doğrultusunda “SEYİR DEFTERİ” adını verdiğim bu kitapçıkta yer alması gerek diye düşündüğüm bölümleri şöyle sıraladım:

İlk bölümde; Yaylaçalı ile ilk karşılaşma, aileyle tanışma, çalışmaya konu edilmesine karar verme, dilinin ve içeriğinin belirlenmesi gibi bilgilerle, aileye ve kulenin bulunduğu çevreye ait bilgileri aktardım. Ön araştırmaya ilişkin bilgilere de yine bu bölümde yer verdim.

İkinci bölüm; çekim aşamasının aktarıldığı bölüm oldu. Bu yapılırken günlük bir akış oluşturdum ve her gün yaşananları notlara dayanarak aktarmaya çalıştım.

Üçüncü bölüm ise, çekim sonrası çalışmalarımızı, tartışmalarımızı vermeye çalıştığım bölüm oldu.

¹ Çağlar Tuncay, Uygarlığın Seyir Defteri, Arkadaş Yayınları, Ankara 1996, s:8

Sonuç bölümünde, tüm yaşadıklarımızın ve ortaya çıkan çalışmanın bir değerlendirmesini yapmaya çalıştım. Özellikle yanlışlarımızın ya da o gün yaptığımız bugün “keşke şöyle olsaymış” dediğimiz noktaların altını çizmeye çalıştım.

Ekler bölümünü, ortaya çıkan çalışmanın treatment, çekim senaryosu, ekip listesi ve bütçesine ayırdım.

Bir belgeselin çekim sürecine serüven denebilir miydi bilmiyorum, ama ben “YAYLAÇALI BEKLEMEDE” adlı çalışmayı gerçekleştirirken yaşadıklarımızı eğrisiyle doğrusuyla bu kitapçıkta anlatmaya çalıştım.

İşte “YAYLAÇALI BEKLEMEDE” belgeselinin oluşum süreci....

DÜŞÜNCE AŞAMASI

İLK KARŞILAŞMA

Sanıyorum, 1995 yılının sıcak bir temmuz günüydü. Bir grup arkadaş, Çatacık ormanlarındaki piknik alanına gitmiştik. Günün ilerleyen saatlerinde, yeme içme faslının bitmesinin ardından çevreyi gezmeye karar verdik. Yaylaçalı'daki yangın kulesini daha önce gidip görmüş olan arkadaşın oraya gitmeyi önermesi üzerine yola koyulduk. Bulduğumuz mesafeden yaklaşık yarım saatlik bir uzaklıktaydı kule... Yollar inanılmaz kötüydü. Üstelik, benim içinde bulunduğum araba yolda bozulmuş, yolun bir kısmını tırmanarak çıkmak zorunda kalmıştım. Açıkçası günün rehaveti üzerine hiç de çekilir bir durum değildi. Biraz gergin süren bu tırmanmanın ardından kulenin bulunduğu tepeye ulaştık. Gördüklerim "iyi ki gelmişim" derirtecek kadar güzeldi. Kulenin kuzeye bakan tarafında dimdik inen kayalıkların dibinde Gökçekaya baraj gölü uzanıyordu. Hep benden yüksekte olduklarını bildiğim kartal türü kuşlara ilk defa yukardan bakıyordum. Diğer üç taraf ise tamamen ormanla kaplıydı.

Bu doğal güzelliğin ilk çarpıcı etkisini üzerimden biraz attıktan sonra, bekçi ailenin fertlerini tanımaya çalıştım. Öncelikle Mevlut'un Anadolu Üniversitesi'nde çalışan yakın bir arkadaşımızın akrabası olduğunu öğreniyorduk. Daha sonra iletişim kurma ve bilgi almak konusunda epey yardımını görecektim Halil Sasa'nın...

Aile, bir dağ köyü olan (kuleden de görülebiliyordu köy) Sasa köyünde yaşıyordu. Havanın durumuna göre, mayıs ya da haziran aylarında kuleye taşınıyorlardı. Yine havanın durumuna göre ekim sonu ya da kasım başlarında köyelerine dönüyorlardı. Kuledeki yaşam oldukça zordu. Bir kere su yoktu. Mevlut her gün eşeğiyle dağın çeşitli yerlerindeki çeşmelere gidip su doldurmak zorundaydı. Elektrik yoktu. Bağlı olarak aydınlanma konusunda sıkıntılar yaşadıkları gibi, yiyeceklerini de günlük yapıp tüketmek zorundaydılar. Kısaca bu tür maddi olanaksızlarla dolu bir yaşam biçimini sürdürmeye çalışan aile bizim tanıştığımızda Mevlut, Emine, Ömür ve Kemal'den oluşuyordu.

Baba, Mevlut Sasa, Eskişehir Orman Bölge Müdürlüğünde orman görevlisi olarak çalışan bir memurdu. Kış aylarında kulenin bulunduğu tepenin hemen altında yer alan depoda çalışıyordu. Yazları ise kulede bekçilik yapıyordu. 49 yaşındaydı. Emekliliğine "pek bir şey kalmamıştı ama, ormancılardan hiçbirine emekli ikramiyesini

alıp yemek nasip olmamıştı. Kendisi de alamayacaktı, biliyordu. Neden dersek hep içkici olurlardı, çünkü... İçmesinde ne yapsındı ormancı... Yalnızlık bir yandan bastırırdı üstlerine.. Her yana da yürüyerek gitmek zorundaydılar. Buna vücut mu dayanırdı. Dayanmıyordu işte...” “Yoksulluk” diye de ekliyordu hemen ardından... Köylerinden buraya 5 aylığına “göçmelerinin” nedeni, karısının da kulede kalındığı süre içerisinde belli bir ücret almasydı. Çünkü yasaya göre yangın kulelerinde en az iki kişinin görevli olması gerekiyordu. Ve genelde tercih, aileleri görevlendirmekten yana kullanılıyordu. Böylece karı koca görevli gösterilerek hem yasa uygulanmış oluyordu, hem de aileler üç beş kuruş para kazanıyorlardı. Evet “yoksulluk”tu belki diğer ormancılar gibi Mevlut’u de yıpratın ama esas “yüreğini ezen başka derdi vardı tabi...” Karısıyla akrabaydılar. O yüzden “çocukları hep hastaydı.” “Köylük yerlerde everivermişlerdi onları...” Üç çocukları olmuştu. “Bir tanesi sağlam. O da işte bu kız” diyordu Mevlut, koşturarak bizlere çay servisi yapmaya çalışan Ömür’ü göstererek... Kızına bakarken gururla parlıyordu gözleri... En büyük kızı Eskişehir’de evliydi. “O da hastaydı ama Ankara’lı doktorların ameliyatı iyi gelmişti ona... Bir çocuğu bile olmuştu.” Kemal ise en küçük çocuklarıydı. Tanımlayamadıkları, adını bilemedikleri hastalıktan en fazla etkilenen Kemal’di. Bu ilk karşılaşmada 18 yaşındaydı Kemal, ama 12-13 yaşlarında gösteriyordu. 4-5 yaşlarına kadar yürüyememiş, konuşamamış olduğu için şimdi bu haline şükrediyordu Mevlut... “Her gün ilaç alıyor ama olsun” diyordu “bir haptan n’olacak”

Anne, Emine Sasa ise 43 yaşındaydı. Yaşını söyler söylemez hemen ekliyordu. “Yaş pek yok ama kocadık biz. Üzüntüler, iş, koca, tarla. Ne yapcan işte...” Bu ilk karşılaşmada içtenlikle söyleniveren bu sözlerin ardından hemen soruyordum. “Buralarda yaşlanılır mı be Emine teyze (sanki aramızda çok yaş farkı varmış gibi)?” Utangaç bir gülmenin arkasından yanıt geliyordu. “BAK BAK DUR... HEP AYNI” İşte beni yakalayiveren sözcükler de bunlar oluyordu. “Hep aynı”. Yaşanılan, sahip olunan güzelliğin bir süre sonra sıradanlaşması... Sonra bir soru daha... “Peki, ne yapıyorsun burada? Günlerin nasıl geçiyor yani?” Yine aynı utangaç gülümsemenin ardından geliyordu yanıt... “BEKLIYORUZ... İşte, Çatacık tarafına piknikçiler geliyor, başka yerlere, ateş falan bıraktıklarında gözlüyoruz, Mihaliççık’a haber veriyoruz. Ateş var dikkat, diyoruz. İşimiz telsizle yani... Bakıyoruz, haber veriyoruz” “Peki beklemenin ötesinde daha başka neler yapıyorsun?” biçiminde sorduğum soruya ise

“inek var benim bir tane, kuzular, tavuklar, onlar bakmak ister, ekmek ister, yemek lazım tabii... İşte... gün geçiriyoruz” biçiminde geliyordu yanıt...

Ömür ile çok fazla konuşma şansım olmamıştı. Sadece kulenin alt katında yaşadıkları odacıklara göz gezdirip, gözlem odasına çıkarken merdivenlerde yalnız kaldığımızda kaç yaşında olduğunu sorabilmişim. Utangaç ama heyecanlı bir sesle 21 dediğini hatırlıyorum. Ne kadar güzel olduğunu söylediğimde de yanımdan seyirtip gitmişti. Sonra Ömür hakkında annesiyle konuşma şansım oldu. Ömür’ün kulede çok sıkıldığından söz ediyordu Emine... “İn yok cin yok buralarda, kimseler yok, genç... gideyim gezeyim istiyor... Elektrik de yok... Pek çok kaseti var onun... Çalar dinler... Burada yapamıyor. Arada bir köye götürüyor babası... N’apacaksın...” İşte Ömür’le ilgili olarak annesinden alabildiğim bütün bilgi bundan ibaretti.

Kemal ise hiç birimizle konuşmamıştı bu ilk karşılaşmada... Kendisiyle ilgilenmediğimizde kocaman siyah gözlerini açıp her birimizi inceliyordu. Sorduğumuz sorulara yanıt vermemiş, çok ısrarlı sorularla karşılaştığı zaman da odadan çıkıp gitmişti... Sadece annesinden burada daha rahat ettiğini, sağlığının bu dağ ortamında daha iyi olduğunu öğrenebilmişim.

Kuşkusuz bu ilk karşılaşmayı aktarırken sadece belleğimde kalanlara güvenmek zorundayım. Çünkü benim oraya gidiş nedenim sadece gezmekti. Dolayısıyla elimde herhangi bir kayıt cihazı olmadığı gibi o anda not tutmayı da hiç düşünmemiştim. Birkaç gün sonra Sasa ailesini bir arkadaşına anlatırken “bir köşede dursun” diye karalayiverdiğim birkaç not vardı sadece... Kısaca, biraz öyküleştirerek aktardığım ilk karşılaşmadaki bu bilgilerden bazıları, daha sonraki karşılaşmada elde edilmiş bilgilere dayalı olabilir. Burada bir tek şeye güvenim tam. O da aktardığım bilgilerin tümünün doğru olduğu...

İşte Sasa ailesiyle ilk karşılaşmam böyle olmuştu. Yıl 1995’ti. Ve Yaylaçalı’dan ayrılmak üzere kulenin merdivenlerinden inerken, bizi geçiren Mevlut, Emine, Ömür ve Kemal’e hoşça kalın derken düşündüğüm tek şey vardı. “Burayı çekmek gerek”... Aklımda kalan tek söz ise “Bak bak dur, hep aynı” idi.

NEYİ ANLATMALIYIM?

Evet, kuleyi çekmek lazımdı. Ama ne söylemek için? Bu konunun benim için gerçek anlamı neydi? Aktarmak istediğim ana mesajı tanımlamalıydım öncelikle... Bu insanlar gözlerden ırak bu noktada, burada yaşıyorlardı. Nerede bir insan varsa orada bir öykü vardır söyleminden hareket ediyordum ve bu insanların öykülerini dar zaman içersinde tanık olduğum kadarıyla biliyordum. Evet, bundan etkilenmişim. Peki nelerdi seni etkileyen diye sordum kendi kendime... Aldığım yanıtları şöyle sıraladım;

* Ekonomik nedenlerle kendi tercihlerini kullanıp orada yaşamayı, beklemeyi seçiyorlardı. Zorluğun, sıkıntılarının, işin sıkıcı yanlarının farkındaydılar. Ailenin ekonomik durumuna geçici bir rahatlık sağlamak amacıyla yapılmış bir tercihte bu... Her şeye karşın beklemeyi seçiyorlardı

* Mevlut, su doldurmak ya da ailenin bir başka gereksinimini karşılama gibi nedenlerle kuleden kısa ya da uzun zaman ayrılabilirdi. Ancak Emine'nin böyle bir şansı yoktu. Orada verilen yaşam mücadelesinin esas sırtlayıcısı Emine'ydı. Buna karşın, üzerindeki baskılardan sıyrılmanın yolunu bulabiliyordu. Ve dünya ile barışıktı. En azından Mevlut gibi alkole sığınmıyordu.

* Kemal, başlı başına ayrı bir dünyaydı. İnsanlarla olan iletişimsizliğine karşın, hayvanlarla doğayla olan iletişimi inanılmaz güzeldi.

Tüm bu belirlemelerden sonra ana amacımı belirleme yolunda bir adım attığımı düşünüyordum. Beni etkileyen bu noktalar üzerinde derinlemesine düşündüğümde çalışmanın neyi anlatacağıyla ilgili üç nokta belirmiş oluyordu. Şimdi bu konuda bir seçim yapmam gerekiyordu.

Ya ailenin yaptığı seçim sonucu katlandığı yaşamı anlatacaktım. Ki burada çerçeve konu ailenin işi olacaktı.

Ya da Emine'nin bir koşuşturma içinde geçen, buna karşın sevgi dolu yaşamını konu edinecektim. Bunu yaparken, belirli bir zaman sınırı koymama gerek de olmayacaktı.

Bir de Kemal'i anlatmayı amaç edinebilirdim. Ancak bu fikri kısa zamanda kafamdan attım. Bir kere iletişim sorunum olabilirdi. Kameraya nasıl yaklaşacağımı bilmiyordum. İkincisi ruhsal olarak çok da sağlıklı olmayan bir insanın yaşantısını konu edinmek, belki de kendinden izin almadan çekim yapmayı gerektireceği için, etik anlamda çok doğru gelmiyordu.

Bir zaman sonra sadece Emine'yi konu edinmekten de vazgeçtim. Bunun nedeni de kapalı bir toplumsal yapı içerisinde, bu yaklaşımın Mevlut'a sıcak gelmeyebileceğini düşünmemdi. Bundan da öte, kulede esas görevli olan Mevlut'tu. Böyle bir bakış açısı Mevlut'un görevli olduğu mekana hiç uğramadığı gibi bir izlenim yaratabilir, işi anlamında bazı sakıncalar doğabilirdi. Doğal olarak böyle bir şeye neden olmak da istemiyordum.

Böylece, oldukça uzun süren düşünce süreci ve dostlarla yaptığım aydınlatıcı tartışmalar sonucunda "NEYİ ANLATACAĞIM" sorusunun yanıtını vermiş oluyordum. Ailenin yaptığı işi, sıradan bir gün çerçevesi içinde anlatacaktım. Beklemeyi, beklemenin getirdiği bezginliği anlatmanın en güzel yolu, bu olabilirdi. En azından işe bunu deneyerek başlayacaktım.

NASIL ANLATMALIYIM?

"Neyi anlatacağım" sorusu yanıtladıktan sonra sıra, nasıl sorusunun yanıtlanmasına gelmişti. Beklemenin getirdiği yalnızlığı anlatabilmenin en güzel yolu ilk bakışta kurmaca gibi geliyordu. Ailenin yanına gidip bir süre birlikte yaşayarak bir senaryo oluşturabilir ve gerçekleştirebilmenin yollarını arayabilirdim. Böyle bir girişimde bulundum da nitekim... Treatment biçiminde bir taslak hazırladım. Aynı mekanı kullanabileceğimi düşünüyordum. Oyuncu bulmak gerekiyordu. Şöyle bir nabız yokladığımda istediğimi verebilecek nitelikli bir oyuncu bulmanın ne denli güç olduğunu kavramam çok uzun sürmedi. Dahası, ekonomik anlamda kaldırabilecek güçte değildim. Sponsor bulmam gerekiyordu. Oysa bu çalışma aynı zamanda bir tez çalışması olacaktı. Bu nedenle belli bir zamanla sınırlıydı. Kısaca kurmaca bir çalışma ortaya çıkarmanın koşullarına sahip değildim.

Konulu ya da kurmaca anlatım biçiminin olumsuzluğunu görmemin ardından belgesel, gerçek mekanı, gerçek kişilerle çekmek fikri ön plana geçiyordu. Tam da bu dönemde Flaherty'nin "North of the Nanook" filmi izleme şansını yakalıyordum. Gerçi daha önceleri de pek çok belgesel izleme şansım olmuştu olmasına ama bir şeye yoğunlaşınca algılama düzeyi daha yüksek oluyordu sanırım. Belki de böyle bir nedenle bu filmden çok etkileniyordum. Hemen ardından belgesel konusuna eğilmeye karar veriyordum. Çok kısa bir zaman sonra anlatım dili üzerinde neden bu kadar kafa yorduğuma şaşar duruma gelmiştim. Elbette belgesel olacaktı. Daha açık bir ifadeyle "gerçeğin yaratıcı bir biçimde işlenmesi/yorumlanmasıydı" belgesel... "Sinemanın, çevrede dolaşma, yaşamın kendisini gözleme, yaşamdan seçme yetisi"ydi bu... "Yaşayan sahneyi, yaşayan öyküyü çekme"ydi. "Özgün (ya da yerli) oyuncunun, özgün (ya da yerli) sahnenin, çağdaş dünyanın perdedeki yorumuna daha iyi kılavuzluk edebileceğine" inananlar, böyle koymaya başlıyorlardı ilkeleri.. Ve ilkeleri "bunlar, daha büyük bir gereçler yığını sağlar sinemaya. Milyonlarca görüntüye egemen olacak bir güç sağlar. Gerçek dünyanın, stüdyo kafasının kavrayabileceğinden, stüdyo mekanikçisinin yaratabileceğinden daha karmaşık, daha şaşırtıcı olaylarını yorumlama yetisini sağlar. Ham gereçler arasından alınma böyle gereçler, öyküler, uydurma komulardan daha incelikli (felsefi anlamda daha gerçek) olabilir." şeklinde sürdürüyorlardı. "Flaherty ile, öykünün geçtiği çevre içinden alınması, o çevrenin (kendi görüşünce) gerçek öyküsü olması, kesin bir ilke durumuna geldi. Dolayısıyla, Flaherty'nin dramı, gecelerle gündüzlerin, yılın mevsimlerinin, konu aldığı insanların geçimlerini, toplum yaşamlarını sürdürmelerini sağlayan ya da oymaklarının omurunu kurtaran belli başlı kavgalarının dramıdır." ² Kısaca doğal yaşamın resmi çekilecek, resimdeki ayrıntılar kaynaştırılarak bir yorum yaratılacaktır. Ben de Yaylaçalı gerçeğini belgesel bir dille işlemeye çalışacaktım. Şimdi yanıtlamam gereken soru, bu gerçeğin, yangın kulesindeki yaşamın estetiğini nasıl yaratmalıyım, yorumunu nasıl yapmalıyım, sorusuydu. Diğer bir söyleyişle, Sasa ailesinin bir gününü anlatacaktım. Bunu yaparken belgesel dil kullanmaya karar vermiştim. Belgesel dil kullanmanın anlamı, gerçek mekanda, gerçek kişilerin, sıradan bir günlerini aktarmaktı. Ancak bu gerçekliklerin ötesinde beklemekle görevli bu insanların bir yandan bezginliklerini ve bu bezginlikten

² John Grierson, Belge Filmin Baş İlkeleri" (çev: A.Göktürk) Türk Dili Sinema Özel Sayısı, Ankara: Sayı:196 (Ocak), 1968, s.343-347

kurtulma yollarını arayışlarını aktarırken, diğer yandan olanaksızlıklar içinde verdikleri yaşam mücadelesini yansıtmaktı. Sinemanın estetiğini yaratan araçların en temelde görüntü ve ses olduğunu da biliyordum. İşte bu araçları öyle bir kullanmalıydım ki hem gerçek görüntüleri kullanıp hem de estetik bir boyut yaratabileyim. Şimdi yanıtlanması gereken soru buydu. Bir zaman sonra bu soruların bence doğru olan yanıtlarını vermeyi başarıyordum.

GÖRÜNTÜ

Birbirinden Farklı Olmalı Ama Anlamı Desteklemeli

“Ressam Delacroix’in çok bilinen belitini kullanmak gerekirse, doğa, sanatçı için yalnızca bir sözlüktür. Nasıl ki, bir yazar, bir sözcüğün telaffuzu ya da uygun bir duyum yakalamak için sözlüğe başvuruyorsa, belgeselci de doğaya başvurur. Ancak nasıl ki, sözlük büyük bir edebiyat çalışması değilse, fotoğrafik görüntüler dizisi de (kendi içlerinde ne kadar hoş olurlarsa olsunlar) büyük bir sanat çalışması değildir.”³

Büyük bir sanat çalışması ortaya koymak gibi iddialarda bulunmam henüz olanaksızdı. Amacım şimdiye dek belirlenmiş kuralları içinde barındıran bir çalışmayı

gerçekleştirebilmektir. Bunun ilk kuralı da kendi içlerinde güzel de olsalar fotoğrafik görüntüler dizisinin pek bir anlam ifade etmeyeceğiydi. Ve ben bunu biliyordum. Baştan beri anlatmaya çalıştığım amaca hizmet eder görüntüler dizisini ortaya çıkarmaya çalışmalıydım. Açıkça, kaydettiğim ve her biri kendi içinde bir anlam ifade eden görüntü parçalarından, bir bütün oluşturmalıydım. Ancak bunu yaparken bütünün parçalardan farklı bir anlam ortaya çıkarmasını sağlamalıydım.

Hareket

En temeldeki derdim beklemeyle anlatmaya çalışmak ve tekdüzeliğini göstermektir. Çok güzel bir doğa parçasıyla baş başa idim. Hareketi ve ritmi çerçeve içindeki hareketle, kamera hareketiyle ve kurgunun sağladığı hareketle sağlayabileceğimi biliyordum. O halde ritim açısından doğayı kamera hareketleriyle aktarmam gerek diye düşündüm. Ki doğa görüntüleri benim için özellikle kulenin

³ Paul Rotha, Belgesel Sinema, (Çev: İbrahim Şener), Sistem Yayıncılık, İstanbul, 1995, s:102

bulunduğu yeri tanımlamak açısından önem taşıyordu. Sasa ailesinin doğa ile mücadelesi anlamına da gelen günlük yaşamlarını tanımlarken de sadece çerçeve içi harekete izin verecek, kameranın sabit kalmasını isteyecektim. Ancak çerçeve dışına çıkan iç hareket olması durumunda kameranın sadece izlemek anlamındaki hareketine izin verecektim. İnsanların gözleme, bekleme durumlarını ise yakın çekimlerle aktarmaya karar vermiştim.

Doğal Madde:

Oyuncu

Bu kararları alırken aklıma takılan en büyük soru oyuncu sorunuuydu. Karşılıklı sohbet ederken dertlerini, sevinçlerini hem de tanışmamız üzerinden çok da fazla zaman geçmeden aktarıveren bu insanlar, kamera karşısında nasıl olacaklardı? Eski ustaların da bu konuya epey kafa yorduklarını görmek, beni biraz rahatlatmıştı. “... *Filmlerde yer alan doğal insanlara verilmek istenen ifadeyi yapmaya ikna etmek hiç de kolay değildir..... Belgeselciler ile oyunculuk özdeği arasında bir duvar bulunmaktadır. Belgeselciler, insan özdeği ile savaş içindedirler. Belgeselciler, insan oluşumundan kaçmaktadırlar. Doğal oyuncularına rol yapmalarını söylemeye korkarlar....*”⁴ Böyle bir korkuyu yaşayacak mıydım, bilmiyordum. Ama gözledikleri, bekledikleri anlardaki görüntüleri haber vermeden çekmeye, iş yaparken ki görüntüleri ise zaman zaman tekrarlar yaptırarak çekmeye karar verdim. Burada bir tek umudum vardı. Çekim öncesi ve çekim süresince olabildiğince uzun bir dönem birlikte olmaya çalışacaktım. Belki bizleri içlerinden birileri olarak görmelerini sağlayabilir ve çekimleri dış gerçekliğe hiç müdahale etmeden gerçekleştirebilirdik. Aslında süreklilik anlamında baktığım zaman yine de yer yer oyunculara müdahale etmem gerekli gibi geliyordu. Bunu yanıtını da çekim sırasında vermeyi kararlaştırdım.

Mekan

“Gerçek sahne, belgeselci için mutlak gerekliliktir. Güneşin ve gölgenin komumu, yerin yapısı, atmosfer değişiklikleri, sahnenin gerekliliğine bağlı olarak bütün bunların gözlemlenmesi ve seçilmesi

⁴ a.g.y, : s: 117-118

gerekmektedir.... Sonuç olarak stüdyo kullanımı ya da doğal sahne kullanımı, bir kuramdan çok uygunluk durumundan kaynaklanmalıdır. Stüdyo düzenlemesinin gerekli olduğu durumlarda bu oluşumun kullanılması gerekirken, diğer durumlarda ise doğal sahne çekimi yoluna gidilmelidir.”⁵

Benim stüdyo düzenleme gibi bir şansım yoktu. Bu nedenle ister istemez doğal ortamda çekimi yapmalıydık. Ayrıca bunun için bir gereklilikte yoktu. Dahası Sasa ailesinin bulunduğu ortam ile çelişkileri çalışmanın ana konusuydu. Dolayısıyla gerçek sahnede çekim yapacaktık.

Fotoğraf

Sinemanın özünde bir ekip işi olduğuna, belli bir amaca ulaşmak için bir grup insanın kendi birikimlerini kullanmasının gerekliliğine inanıyordum. Ben, düşündüğüm fotoğrafı iyi tanımladığımda bunu yaşama geçirecek kişilerin kameraman ve onunla eşgüdümlü çalışan ışıkçı olduğunu düşünüyordum. Bu, çok eleştiri aldığım bir düşünce biçimi oldu. Ancak bir deneyim yaşadktan sonra, hâlâ bu düşüncemin doğru olduğuna inanıyorum. Ve bu bakış açısıyla bana göre görüntü yönetmeni, türü ne olursa olsun her film için ekipte bulunması gereken bir kişiydi. Bunun kuramsal dayanaklarına ulaşmam da çok zor olmadı. *“Görüntü yönetmeni, yönetmen tarafından verilen/tanımlanan sahneyi, görüntü oluşturan öğeleri de dikkate alarak sinematografik tekniklerle kaydedilmesini sağlayan”⁶* kişiydi. *“...bence görüntü yönetmeninin görevi, çekimi, çekilecek olan filmin görsel atmosferini sağlamak, yönetmenin istediği atmosferi en iyi şekilde kurmaktır..... kameraman ya da operatör ise “yalnızca takipçidir, kameranın mekanik kullanımından sorumludur.”⁷* İşte benim de birlikte çalışmak istediğim kişi, operatörlüğün ötesinde, tanımlarda da belirtildiği gibi, filmin görsel atmosferini yaratan bir kişi olmalıydı. Kısaca, görüntü yönetmeniyle çalışmak bir zorunluluktan ve ben de öyle yapacaktım. Peki benim istediğim görsel atmosfer nasıldı? Sanırım bunun yanıtını vermem gerekiyordu.

⁵ A.g.y. : s: 121

⁶ Ertuğrul Algan, *Görüntü Yönetmenliği ve Görüntü Yönetmenine Özgü Biçemin Sinematografik Yapıda Yansıması*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi,1996), s:7

⁷ A.g.y. , s: 8-9, (Ertuğrul Algan, görüntü yönetmeni Orhan Oğuz’la 14 Ekim 1993 tarihinde yaptığı “Görüntü Yönetmenliği” konulu söyleşiden aktarmıştır.)

Belgesel bir çalışmada fotoğrafik mükemmelliğin çok önemli olmadığını, olmaması gerektiğini biliyordum. Önemli olan, derdimi yetkin bir biçimde anlatırken fotoğrafik görüntüye de bir araç olarak bakabilmemdi. Rotha, “*güzellik belgeselin en büyük tehlikelerinden biridir.... Doğal şeylerin sağlığının güzelliği ya da güneş ışığının ve çiçeklerin, gökyüzünün tavanının güzelliği amaç ve konu ile ilintili olmadıkça önemsizdir..... Önemli olan fikrin, doğrunun ve başarının güzelliğidir*”⁸ diyordu. Benim doğanın güzelliğini vurgulamam gerekiyordu. Çünkü, beklemek gibi bir görevi yerine getirirken insanların etrafa karşı duyarsızlaşmasını işlemeye çalışacaktım. Diğer yandan, dağın tepesinde doğa, üzerinde barındırdığı insanlara sık sık sürprizler hazırlayabilirdi. Bunları da, gerçekleşmesi durumunda, çekmek gerekiyordu. İşte bu noktada, alınan fotoğrafın kendi iç güzelliğinin pek bir anlamı yoktu. Burada önemli olan insanla doğa arasındaki mücadeleyi yansıtan gerçek fotoğraflar bulmaktı.

Işık anlamında gündüz yapılan ya da ışığın yeterli olduğunun düşünüldüğü dış çekimlerde doğal ışığı kullanacaktım. Çünkü amacım, dış gerçekliği yakalamaktı. Ve ışık kullanılarak gerçeklikten nasıl uzaklaşılabilindiğini görüyordum. Bir tek şey bazı yansıtıcılar kullanmamızı gerektirebilirdi. Doğa koşulları... Video çalışıyorduk. Ve filme göre videonun olanakları oldukça sınırlıydı.

İç mekanda yapılan çekimlerde ise ışık kaçınılmazdı. Bunu biliyordum. Ancak dikkat etmem gereken nokta, doğallıktan uzaklaşmamaktı. Pırıl pırıl fotoğraflar istemiyordum. Kulenin alt kesiminde kendilerine bir yaşam alanı açmış insanların maddi olanaksızlıkları çok fazlaydı. Örneğin sürekli lüks lambasıyla aydınlanıyorlardı. O halde yapılan aydınlatmanın lüks lambasının ışığını çağrıştıran bir aydınlatma olması gerekiyordu. Gölgeler ve aydınlık alanların planlamasını ışık kaynağı olan lüks lambasına göre yapmalıydık. Mutfak ise oldukça karanlık ve son derece dar bir mekandı. Yine burada da pırıl pırıl bir aydınlatma yapmak, mutfağın gerçek görünümünü, izbeliğini değiştirecek, oldukça yaşanılabilir bir mekanmış izlenimi verecekti. Üstelik, mekanın darlığı nedeniyle geniş açı kullanmak zorundaydık. Bu da bir riskti. O halde mutfağın da aydınlatmasına özen göstermeli, gerçeğin ötesinde bir fotoğrafın ortaya çıkmasına izin vermemeliydim.

⁸ A.g.y., s:122

Kurgulama

Farklı mekanlarda, farklı zamanlarda gerçekleştirilen her bir çekimi, amacımı oluşturmaları için bir araya getirip, parçalardan farklı anlamı olan bir çalışma ortaya koymaya çalışacaktım. Bunun için farklı bir filmsel zaman yaratmalıydım. Bunu bir gün olarak düşünüyordum Henüz çekimleri kaç günde tamamlayabileceğimi bilmiyordum. Ama bildiğim tek şey kurguda arka arkaya gelen görüntülerin bir çoğunun farklı zamanlarda çekilecek olmasıydı. Zaten filmsel zaman dedikleri de bu değil miydi? Bu zamanı çok temel anlamda “bir gün” diyerek ifade ediyordum. Ancak hangi parçaların bir günü oluşturabileceğine çekim öncesinde karar vermem olanaksızdı. “Bir gün”ü nasıl yaşadıklarına ilişkin yaklaşık bir kestirimde bulunabiliyordum, ancak...

Şimdiden karar verebildiğim noktalardan biri, aynı gerçek zamanda farklı kişilerin yaptıkları işleri, paralel kurgu kullanarak yansıtmaktı. Diyelim, Mevlut kahvaltıdan sonra su doldurmaya gidiyor. (Bunu her gün yaptığını biliyordum.) Emine ise bu zaman içerisinde kuledeki farklı işlerle meşgul oluyor. Bunları paralel kurguyla bağladığımda, hem aynı işin tüm evrelerini arka arkaya izlemekten kurtulacak, hem de bir ritim yaratabilecektim.

Karar verdiğim bir diğer konu, Sasa ailesinin günlük işleriyle ilgili çekimleri yaparken işin baştan sona akışını izleyecek, ardından ayrıntı çekimleri yaparak, sürece bu ayrıntıları insert edecektim. İşte bu noktada oyunculardan tekrar isteyebileceğimi düşünüyordum.

Bir de, şimdiden bir ön kestirimde bulunmam zordu, ama zaman dilimlerini birbirleriyle birleştirirken kesme kullanmayı düşünüyordum. Zamanda süreklilik sağlaması, ritim yaratması, gerçeği nesnel biçimde göstermesi açısından kesme geçiş türü olarak daha yakın geliyordu. “*Kesme yalnızca bir olayı kısaca anlatmak ya da uzun süren bir olayı belli bir noktada kesmek için kullanılmaz. Kesmeyle bağlanan görüntüler görsel ritim yaratırlar. Filmin estetik değeri kesmenin oluşturduğu biçimden ötürüdür.*”⁹ Beklemeyi, beklemenin verdiği bezginliği anlatırken genelde uzun olmasını

⁹ Seçil Büker, Sinemada Anlam Yaratma, İmge Yayınevi, Ankara, 1991, s: 152

düşündüğüm çekimleri birbirine bağlarken, zincirleme gibi bir geçiş kullanmak, ritmi daha çok düşürecek gibi geliyordu.

SES

Türü ne olursa olsun sinema görüntü ve sesteki oluşuyordu. Görüntüyle ilgili ön tasarımlarımı aşağı yukarı çıkarmıştım. Şimdi sesle ilgili soruların yanıtlarını vermem gerekiyordu. Örneğin görüntüyle birlikte varolan, olması gereken seslerin kayıtlarını nasıl yapacaktım? Ayrıca telsiz, Sasa ailesinin tek iletişim aracıydı. Bunların kayıtlarını nasıl yapacak ve kurguda nerelere yerleştirecektim?

Bu soruların yanıtlarını vermek için Rotha'nın "Belgesel Sinema" adlı çalışmasında yaptığı sınıflandırmadan yararlanmaya karar verdim. Buna göre, eşsüremliler, eşsüremliler olmayan sesler, müzik, konuşma ve dış ses olarak bir sınıflandırma yapıp, çalışmada bu sesleri nasıl kullanacağımı saptamaya çalıştım.

Eşsüremliler Sesler

Bu ifadenin görüntüde varolanla koşut giden ses anlamına geldiğini biliyordum. Bu ses kaydını yapmak için tek yol vardı. Çekim anında hem görüntü hem de ses kaydını birlikte yapmak... Daha sonra kurguda gelişen koşullara göre sesi gereken görüntülerin altına yeniden yerleştirmek... Sözelimi diyelim çekim olayın geliştiği biçimde ses ve görüntü kaydıyla gerçekleştirildi. Ardından aynı mekanda sessizlik sağlanıp, ortam sesi kaydetmek koşuluyla, ayrıntı çekimler yapıldı. İşte kurguda bu ayrıntı çekimleri süreci gösteren çekim üzerine insert ederken alta bu sesleri verebilirdim. Burada bir noktaya karar vermem gerekiyordu. Görüntü ve ses kaydının aynı anda yapıldığı bir sırada, bu ham sesleri kaydetmek için nasıl bir teknik kullanmalıydım? Bunun için etraf sesleri almadan sadece çekilen objeye yönelebilen bir mikrofonla ses kaydı yapılması bir gereklilikti bana göre... Bunu ses teknisyeni arkadaşlarla konuşmaya karar verdim. Evet bu soruyu böylece yanıtlamış oluyordum. Kısaca görüntü ve ses kaydını aynı anda gerçekleştirecek, insert ettiğim ayrıntı çekimlerin fonuna da bu sesleri düşeyecektim. Teknik olarak daha nitelikli bir ses kaydı almak için de kamera üstü mikrofonundan değil, daha temiz kayıt yapma şansı veren bir mikrofon kullanacaktım.

Eşsüremlı Olmayan Sesler

Bu sesler planladığım çalışma için yaşamsal önem taşıyordu. Çünkü telsiz Sasa ailesinin tek iletişim aracıydı. Bu sesleri çalışma içinde nasıl kullanacağıma şimdiden karar vermem olanaksızdı. Bu aşamada karar vermem gereken tek nokta hiç atlamadan telsiz kayıtlarını yapmanın bir gereklilik olduğuydu. Bu sesleri nasıl yerleştireceğime ise kaba bir görüntü kurgusu yaptıktan sonra karar verecektim.

Müzik

Görüntüde verilmek istenenı vurgulamak, bir şeylerin altını çizmek açısından müziğin çok önemli bir işlevi olduğunu biliyordum. Ayrıca müziğin ritmine uygun bir biçimde yapılan görüntü kurgusunun çarpıcılığının da farkındaydım. Çalışmaya uygun olabileceğini düşündüğüm müziğin nasıl bir şey olduğunu hissedebiliyordum. Ancak bu tür kararları vermek için henüz erken diye düşünüyordum. En azından ham görüntüleri elime almam gerekli gibi geliyordu. Bu aşamada müzik konusunda karar verebileceğim bir tek nokta vardı. O da farklı amaçlarla yapılmış ancak benim amacımı da destekler bir nitelik taşıyan herhangi bir besteyi alıp çalışmaya yerleştirmek, ya da görüntü kurgusunu yaptıktan sonra benim çalışmamın amacını destekleyen, çalışmaya özgü bir beste yaptırtmak. Sonuçta ilk seçeneği, farklı amaçla yapılmış bir besteyi kullanmaya karar verdim.

Dış Ses

Bu ifadeden, görüntüde olmadan çalışmanın amacına uygun olarak yazılmış bir metni, amaca uygun bir biçimde okuyan bir sesin varlığını anlıyordum. Bir çok belgeselde de bu tür bir ses kullanımını görüyordum. Böyle bir çalışmaya giriştiğim bu sıra da “ben ne yapmalıyım” sorusunu yanıtlamam gerekli gibi geliyordu. Açıkçası bu tür bir anlatıma çok da yakın durduğumu söyleyemezdim. Bir kaynaktan “hislerime tercüman olan” yazıları da okuyunca kararımı verdim. Dış ses kullanmayacaktım. Belki görüntüdeki kişi ile konuşur gibi bir metin yazılarak, kısaca dış sese bir karakter yüklenerek böyle bir anlatımı kullanma yoluna gidebilirim diye düşündüm bir ara.... Kısa zaman sonra bu düşüncemden de vazgeçtim. Kararım kesindi dış ses kullanmayacaktım. Okuduğum kaynaktaki Bonitzer, dış sesle ilgili açıklamalarına, dış sesin en az iki tip olduğunu ve bunların da en az iki tip off uzaya gönderme yaptıklarını

söyleyerek başlıyordu. İlk örneğini öykülü bir yapıntı üzerine verdikten sonra şöyle devam ediyordu: “... ses görüntünün açtığı uzayla uzlaşmalı bir iletişimi olmayan (homojen olmayan) bir uzaya kaydedildiğinde, filmsel alanın çok daha bilmecemsi yasalara tâbi bir bölünmesini işin içine sokar. Bu bölünme yapıntı filmlerinde ne kadar enderse ve bir tuhaflık etkisi üretirse, belgesellerde de o kadar boldur ve doğal gözükür. Gene de, bu, belgesellerde sorun çıkıyor demek değildir. Kashima paradise’da, dış ses, kaba bir biçimde işe karışır; sınıf mücadelesi söylemiyle görüntüyü zorlar, doğallığına, hissedilir açıklığına karşı koyar. Ama konuşan kimdir? Nerede ne zaman konuşmaktadır?..... Bu tür sorular (ve benzerleri) -yorumun ve dış sesin gizli iktidarı da buradadır- gösterim sırasında izleyiciye hemen hemen hiçbir zaman sorulmazlar. Uzlaşmalı gerçekçi homojenliği görüntüyle özdeşleşmeyi getiren ve böylece alan-dışı’ndan gelen her şeyin sorun yarattığı (açı-karşı aç, yeniden çerçeveleme vs. yoluyla önceden bir özdeşleşme sağlanmışsa o başka) öyküsel uzayın tersine, belgeselin bölünmüş, heterojen uzayında, dış ses, kendi söyleyicisinin, yerinin ve zamanının sorunlarını yasaklar. Yorum görüntüyü bilgiyle donatarak, görüntü de kendini yorum tarafından kuşatılmaya bırakarak, bu tür soruları sansür ederler.”¹⁰ Görüntünün vereceği yananlamları, dış ses kullanarak yorumlayıp düzenlam haline getirmeyecektim.

Böylece düşünce aşamasını bağlı olarak neyi anlatacağımı, nasıl anlatacağımı belirlemiş oluyordum. Sıra bu düşüncelerimi sınamaya gelmişti. Bu nedenle Sasa ailesini biraz daha yakından tanımanın yollarını aramaya başladım.

ÇEKİME HAZIRLIK

Sasa ailesini biraz daha yakından tanıma adına ilk girişimim Halil Sasa’yla görüşmek oldu. Bu görüşmeyi 1997 kasımında gerçekleştiriyordum. Mevlut Sasa ve ailesine ilişkin yaptığımız bu görüşme ile hem aileyi biraz daha yakından tanıyor, hem de 1995 yılından buyana ailenin yaşadığı değişimleri öğreniyordum.

Örneğin aile doğup büyüdükları Sasa köyünü terk etmiş, köyün bağlı olduğu Alpu ilçesine taşınmışlardı. Kiralık bir evde oturuyorlardı. Halen köydeki evleri boştu. Halil, Mevlüt’ün köydeki evini ne yapacağını bilmediğini söylüyordu.

¹⁰ Pascal Bonitzer, Bakış ve Ses, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 1995, s:27-28

Ayrıca, ailenin ikinci çocukları Ömür evlenmişti. Üstelik bu, ailenin ve içinde buldukları çevrenin onaylayacağı türden bir evlilik değildi. Aile oldukça üzgündü. Mevlut yeni evli çiftle görüşmeyi reddediyordu. Üstelik Emine'nin kızıyla görüşmesini yasaklamıştı. Bu durumun Emine'yi nasıl etkilediğini tahmin edebiliyordum.

Biraz daha rahat edebilmek için elden düşme bir araba almışlardı. Maddi olanaksızlarını sergilemek anlamında eşekle su taşınırken yapabileceğim çekimleri hazırladığım plandan, bu nedenle çıkarmak zorunda kalıyordum.

Kemal şimdi 21 yaşındaydı. Yaşı gereği askere gitmesi gerekiyordu. Ancak askerlik yapamayacağına ilişkin sağlık raporu almışlardı.

Ailede olan değişikliklerden Halil'in bana aktarabildikleri bunlardı. Şimdi sıra Mevlut ile bağlantıya girip çekim için izin almaya gelmişti. Halil'den Alpu'daki evlerinde telefon olmadığını öğreniyordum. Ev adreslerini de bilmiyordu. Geriye bir tek telsizle bağlantı kurma şansı kalıyordu. Çünkü halen EKŞİELMA deposunda görevli olduğunu biliyordum. Oraya da ancak telsizle ulaşılabilirdi. Hemen Eskişehir Orman Bölge Müdürlüğüne gidip bağlantı kurmanın yollarını aramaya başladım. Bu yolla bağlantı kurmayı başaramadım. Ardından Halil'in annesini ziyaret etmek üzere Sasa köyüne gideceğini öğreniyordum. Halil'in Mevlut'e not iletme konusundaki ricamı kabul etmesi üzerine Mevlut ile dolaylı da olsa bir bağlantı kurmayı başarıyordum. Halil köyden döndüğünde yaptığımız görüşmede prensip olarak çekimi kabul ettiğini, yollar kötü olduğu için kış aylarında telsiz dışında bir bağlantı kurulamayacağını, yaz aylarında da ya kulede ya da Sasa köyünde olduğunu öğreniyordum. Bu beni biraz rahatlatıyordu. En azından prensip olarak anlaşmış oluyorduk.

Benim bu arada yapmam gerekenler, öncelikle birlikte çalışacağım arkadaşları belirlemek ve ardından ön araştırma, mekanı belirleme ve aileyi biraz daha yakından tanıma için gezi düzenlemeydi. Tüm bunların ardından yaklaşık bir bütçe çıkarmalı, ekiple birlikte götürülecek cihazları saptamalı, yanımıza alacağımız malzemeleri belirlemeliydim.

Kimlerle çalışmalıyım, sorusunun yanıtlarını vererek işe başladım.

KİMLERLE ÇALIŞMALIYIM?

Evet, ekip kimlerden oluşmalıydı? Gerçi deneyimlerime dayanarak belgesel çekebilecek bir ekipte kimlerin olması gerektiğini tahmin edebiliyordum Ancak bu benim belgesel adına ilk deneyimim olacaktı. Bu nedenle kuramsal ya da öz yaşam deneyimine dayalı birkaç kaynak taramaya karar verdim. Michael Rabiger'in "Directing The Documentary"¹¹ adlı çalışması sorularıma yanıt verebilen bir çalışma gibi geldi.

Bu kaynakta da belirtildiği gibi öncelikle görev tanımı yapmam gerekiyordu. Ekipten ne istediğimi kendilerine rahatlıkla anlatabilmemin en güzel yolunun, bu olduğunu düşünüyordum. Bunun da ötesinde yapmaya çalışacağım bu tanımlar benim için de çok önemliydi. Böylece kimden ne isteyebileceğime, neyin doğru olacağına daha rahat karar verebilecektim.

Bu araştırmalar ve tartışmalar sonucunda ekipte yönetmen, görüntü yönetmeni, ışık operatörü, ses kayıtçı ve yapım sorumlusunun olmasına karar verdim. Yaptığım görev ve sorumluluk tanımları ise şöyleydi:

Yönetmen

*"Yönetmenin sorumluluğu, ortaya nitelikli ve anlamlı bir film çıkarmaktır. Bunun anlamı, yönetmenin bir ekip toplaması, içeriği karar vermesi, çekim programını yapması, ekibe önderlik etmesi ve çekim süresince katılanları yönetmesi, kurgu ve çalışmanın sonlanmasına kadar çalışmayı yönetmesi ya da idare etmesidir. Görünüşte pek fazla kazanç sağlamayan belgeselin, genellikle bir yapımcısı yoktur, bu nedenle yönetmen ek olarak çekim öncesinde bir fon ayarlamalı ve sonradan dağıtımı da gerçekleştirmelidir."*¹² Görev ve sorumluluklarım böylece ortaya konmuş oluyordu. Ve bu tanım doğrultusunda adım adım ilerliyordum. Ancak ilk çalışmam olması nedeniyle ekibe önderlik etmek ve oyuncularını yönetmek konusunda bazı endişelerim vardı. Belli bir konuda deneyim kazanmak için de suya atlamak gerekiyordu. Ben de öyle yapacaktım.

¹¹ Michael Rabiger, *Directing The Documentary*, Focal Press, Boston, 1987, s:43-51

¹² A.g.y, s:45

Yapım giderlerini kendim üstlenmeyi düşündüğüm için fon ayarlama konusunda bir ön çalışma yapmam gerekli değildi. Dağıtım konusunda ise henüz karar vermenin erken olduğunu düşünüyordum.

Görüntü Yönetmeni

Belki de görüntü yönetmeni yerine, kameraman ifadesini kullanmak gerek diye düşünülebilir. Nitekim ilk başlarda bunu kendi kendime tartışmam gerekti. Kameramanın, gerektiğinde ekipmandan kaynaklanan hataları da düzeltebilecek kadar kamerayı iyi tanıyan, bakaçtan dışarıya bakarken belli bir estetiği yakalayabilen kişi olması gerektiğini biliyordum. Ancak benim kamerayı hiç tanımamam nedeniyle (ki bir kameraman gibi tanımam gerektiğini de hâlâ düşünmüyorum) derdimi, görmek istediğimi kendisine anlattığımda buna görsel olarak nasıl yanıt verebileceğini bilen biri olmasını istiyordum. Bu da görüntü yönetmeni tanımına giriyordu. Kısacası benim istediğim operatörlük ötesinde görüntü yönetmenliğiydi. Ayrıca belgesel bir çalışma için bunun böyle olması gerektiğine de inanıyordum. Çalışmanın içeriğine uygun ve anında gelişen bir hareketi görüp, ne zaman motor diyebileceğini ve anlatım diline uyan kamera hareketinin ne olabileceğine karar verecek kişinin operatörlük ötesinde bir tanımla anılması gerektiğini düşünüyordum. Ve andığım gelişmeler de belgeselde sıklıkla olan, olması gereken gelişmelerdi.

Işık Operatörü

Bizim gerçekleştireceğimiz çalışma için ışık operatörünün ayrı bir yeri vardı. Çünkü bir yandan çalışmanın aydınlatmasından sorumlu olacaktı. Diğer yandan çekime gideceğimiz mekanda elektrik olmaması nedeniyle gereksinimlerimizi karşılayacak aydınlatmayı da gerçekleştirmek zorundaydı. Bu nedenle birlikte çalışacağımız ışık operatörünün sinematografik aydınlatmanın yanı sıra, elektrik sistemi kurma ve genel aydınlatmayı gerçekleştirme konusunda da bilgi sahibi olması gerekiyordu.

Ses Kayıtcı

Çalışmada eşsüremlili ve eşsüremlili olmayan seslerin yer almasını planlıyordum. Bu nedenle, kameranın çalıştığı anlarda kaydedilen sesin niteliğinin, yeterli olup olmadığı saptanmalıydı. Diğer yandan telsiz, Sasa ailesi için yaşamsal önem taşıyordu. Bunun için çalışmanın pek çok yerinde telsiz sesi kullanmak zorundaydım. Bu sesler

eşsüremlı olabileceği gibi eşsüremlı olmayabilecekti de... Ayrıca mutlaka doğal ortam seslerinin kamera çalışmadığı anlarda da kaydedilmesi gerekiyordu. Kısaca, ses kayıtçı kameranın çalıştığı ve çalışmadığı pek çok anda ses kaydı yapmak zorundaydı.

Ancak kamera üstü mikrofonundan, eşsüremlı ses kayıtlarının oldukça nitelikli yapılabildiğini öğrendim. Kamera çalışsın ya da çalışmasın kayıt yapma şansını yakalayabilecektik. Ardından götüreceğimiz ses kayıt cihazıyla telsiz seslerini de kaydedebileceğimizi öğrendim. Bunun üzerine ses kayıtçı götürmekten vazgeiyordum. İlk bakışta sınırlı bir bütçe ile çalışmam nedeniyle bu bakış açısı oldukça çekici de gelmişti. Ancak ciddi bir yanlış yaptığımı anlamam için kurguya girip, sesleri dinlemem yetti. Ama artık yapılacak bir şey yoktu. Bu konuya kurgu aşamasında daha ayrıntılı yer vermeyi düşünüyorum.

Yapım Sorumlusu

Aslında yapım sorumlusu, küçük bir ekip gerektiren böyle bir belgesel çekimi için biraz lüks olarak nitelenebilir. Ancak ekim yapacağımız mekan olan yangın kulesiyle kalabileceğimiz en yakın mekan arasında yarım saatlik mesafe vardı. Burası Orman Bölge Müdürlüğüne bağlı misafirhaneydi. Sahip olduğu maddi olanakları nedeniyle burada kalmak ilk bakışta çekici gibi geldiyse de yolun bozukluğu, her an değişebilen ve bize sürprizler hazırlaması mümkün hava koşulları ve dahası çekim planında gece çekimlerinin de olması çadırda kalmayı gerekli kılıyordu. Ayrıca adırda kalarak günün 24 saatini aileyle birlikte yaşama şansını yakalamış olacaktık. Bu da belgesel adına istenen, belki de olması gereken bir şeydi. Bunun anlamı, orada yaşarken gerekli olan tüm malzemelerin listelenip satın alınması ve yanımızda kuleye götürülmesiydi. İşte tüm bu çalışmaları üstlenecek, herhangi bir eksiklik nedeniyle aksamaların ortaya çıkmasını engelleyecek yapım sorumlusuna gereksinimim vardı. Bu nedenle ekibe yapım sorumlusunu da ekledim.

Bu görev ve sorumluluk tanımlarımın arkasından iyi iletişim kurabileceğimi düşündüğüm, alanlarında uzman olduklarına inandığım ve oldukça zor koşullarda kalmayı kabul edebilen arkadaşlarla bağlantıya girdim. Kabul etmeleri üzerine çekim ekibimi oluşturmuş oluyordum. (Programın ortaya çıkmasında tüm emeği geçenlerin isimleri Ek-3'te "PROGRAM KİMLİĞİ" başlığı altında verilmiştir.)

Bundan böyle sıra ön araştırma yapmak, mekanı daha ayrıntılı incelemek, aileyi biraz daha yakından tanıyıp çekim günü üzerine kesin karar vermek, araç gereç ve gereksinim duyacağımız malzemelerin kesin listesini oluşturmak gibi nedenlerle bir gezi düzenlemeye gelmişti.

ÖN ARAŞTIRMA GEZİSİ

Bu geziyi planlarken, öncelikle Yaylaçalı'daki yangın kulesiyle bağlantıya girip geleceğimiz günü haber vermemiz gerekiyordu. Bunun için geziye katılacak olan görüntü yönetmeni, ışık operatörü ve yapım sorumlusu ile konuşup herkese uyan bir gün belirledik. 1 Temmuz 1998 günü geziyi gerçekleştirmeye karar vermiştik. Ardından Sasa ailesine geleceğimiz günü bildirdim.

Sıra, dağ yollarına rahatlıkla tırmanacak bir araç bulmaya gelmişti. Arkadaşlarımızdan birinin cipini vermeyi kabul etmesi üzerine bu sorunu da çözmüş oluyordum.

O gün, gerekli olabilecek malzemeleri de ayarladıktan sonra 1 temmuz sabahı erken saatte yola çıktık. Eskişehir ile Çatacık ormanlarının arası yaklaşık bir buçuk saat tutuyordu. Ormanlık alan içinde de 45 dakikalık bir geçişten sonra Mevlut'un çalıştığı depoya ulaştık. Mevlut'un orada olmadığını, ya kulede ya da köyde olabileceğini söylemeleri üzerine çekim yapacağımız mekan olan yangın kulesine gitmeye karar verdik. Yaklaşık 11 sıralarında kuleye ulaştığımız. Emine ve Kemal oradaydılar. Ekipten hiç kimse orayı daha önce görmemişti. Tıpkı benim çevre güzelliği karşısında ilk anda yaşadığım şoku onlar da yaşarlarken ben Emine ile sohbet etmeye başladım. Mevlut'un Sasa köyündeki tarlayı biçirmeye gittiğini onu orada bulabileceğimizi söylüyordu. Kızını sorduğumda evlendiğini, onu görmeyeli epey zaman olduğunu anlatıyordu. Bugün 46 yaşındaydı, ama çok daha yaşlı ve yorgun gözüküyordu. İki yıldır kış aylarını Alpu'da geçirmeye başlamışlardı. Yazın buraya gelmeye devam ettiklerini, emekli olur olmaz buradan ayrılmak istediğini bir kez daha tekrarlıyordu, Emine... Kemal yine kendi halindeydi. Aradan geçen üç yıla karşın pek gelişmiş gözüküyordu. Hâlâ ürkekti. Askere gitmemesi için alınan rapor Emine'yi biraz rahatlatmıştı. Kemal ise bundan pek hoşnut gözüküyordu. Yine de tepkisi çok kesin değildi. Emine ile yaptığımız sohbeti 8 temmuzda çekim için görüşmek dileğiyle noktaldık.

Ardından ekiple mekanı tanımak için çevreyi gezmeye başladık. Elektrik ve su yoktu. Su sorununu getireceğimiz sularla çözmeye çalışacaktık. Gereksinim olduğunda dağ çeşmelerine gidip su doldurabilirdik. Ancak elektrik bizim için yaşamsal önem taşıyordu. Bu sorunu çözmemiz gerekiyordu. Jeneratör getirecektik. Ve ışık operatörü arkadaş bu güç kaynağının kaldırabileceği bir aydınlatma sistemini kurabileceğini söylüyordu. Yanımızda götüreceğimiz akülerin şarjlarını da bu şekilde yapabilecektik. Jeneratörü çalıştırmak için iyi bir benzin stokumuzun olması gerekiyordu. Kısaca yapacağımız gereksinim listesi yavaş yavaş kafamızda belirmeye başlıyordu.

Çadırları kurabileceğimiz yerleri belirledik. Planladığım biçimde çekim yapabileceğimiz açılar, görüntü yönetmenliğini yapacak arkadaşla konuştuk. Işık anlamında iç mekan çekimlerini, neler yapabileceğimizi tartıştık. Görüntü yönetmeni ve ışık operatörü, çekim mekanlarına göre getirmeleri gereken cihazları belirlemeye çalıştılar. Ve tüm bunların üstüne Emine'nin bizler için hazırladığı ayrıntı içip oradan ayrıldık. Emine oğluyla birlikte bizi geçirirken "Çabuk gidin gelin, hadin" diyordu.

Kuleden ayrılmamızın ardından zaten yolumuzun üzerinde olan Sasa köyüne uğradık. Mevlut'ün orada olduğunu biliyorduk. Yolda gördüğümüz bir çocuk bize Mevlut'ün konuk olduğu evi hemen gösterdi.

Köy oldukça küçük bir dağ köyüydü. Buraya mezra demek de mümkündü. Köyde yaşayanların çoğu, Sasa sülalesinin üyeleri olduğu için köyün adı da Sasa'ydı. Kışları kar hiç kalkmadığı ve aç kalan hayvanlar köye kadar indikleri için nüfus giderek azalıyordu. Mevlut'ü bulduğumuz ev sahipleri kışın da orada yaşamayı sürdürüyorlardı. Onlar da Mevlut'ün uzaktan akrabalarıydı. Mevlut ve akrabaları ile ayak üstü konuşurken, ne yapmaya geldiğimizi, kim olduğumuzu anlamaya çalışan çocuklar çevirmişti etrafımızı...

Geçen üç yılın ardından Mevlut ile ilk defa karşılaştıyordum. Biraz daha yaşlanmış gözüküyordu. Yine alkollüydü. Artık 52 yaşındaydı. Daha da önemlisi kızının kaçarak evlenişi onu çok etkilemişti. "Ele güne bakamaz" olmuştu. "Ona çok güvenirdim, ama o benim başımı yere eğdi" diyordu. Kızının da kendi açısından haklı olabileceği tarafları olduğunu söylemeye çalıştığımızda oldukça sert tepki veriyordu. Sıkıntısını paylaşmak istemediğini anlayarak kendi konumuza döndük.

Bizimle çalışmayı severek kabul ettiğini söylüyordu. Bir yandan yiyeceklerimizi yerken bir yandan da neler yapmayı planladığımızı, kendisinden istediğimiz şeyleri anlatmaya çalıştık. 8 temmuz 1998 tarihinde görüşmek dileğiyle oradan ayrıldığımızda güneş dağların arkasında kaybolmaya başlıyordu.

Dönüş yolunda hepimiz, kafamızdaki düşünceleri birbirimize aktarıyorduk. Anlattığımız her şey birbirine karışıyor, zaman zaman kimse diğerrinin ne söylediğini tam olarak anlayamıyordu. Kısaca, ortada olan tek şey vardı. Kafalarımız karmakarışıkta, ancak içimizde bir heyecan vardı. Bundan böyle, kafalardaki karışıklığı gidermek üzere, yoğun bir planlama yapmamız gerekecekti. Nitekim, 3 temmuz akşamı toplanmayı kararlaştırarak birbirimizden ayrılıyorduk. Böylece herkesin düşüncelerine yön verebileceği belli bir zamanı da yaratmış oluyorduk.

HAZIRLIK TOPLANTISI

Her ne kadar belli bir saatten sonra belgesel nasıl olmalı, tartışmasına dönüşse de oldukça uzun süren toplantı sonrasında üç noktada belirli kararlar almayı başarıyorduk. Bunlar; götüreceğimiz cihazlar, kamp için gerekli malzemeler ve tahmini bütçe konularında odaklanıyordu.

Götüreceğimiz cihazlar, 1 Betacam kamera, dar mekanlarda da çalışacağımız için geniş açılı objektif, mekan tanımlamak anlamında görüntü yönetmeninin kullanılabileceğini belirttiği vinç, monitör, üç ayak, akü, şarj adaptörü, BNC kablo, zoom kolu, 20 adet betacam 30 dakikalık bant, hem kamp aydınlatması hem de çekim sırasında gerekli olan aydınlatmayı sağlamak için 2 adet jeneratör, set aydınlatmaları için, 2 adet day light ve 3 adet ianebeam, tekerli makara, sehpa, yumuşatıcı, renkli filtre gibi aksesuarlar, 100 metre 3x1,5 uzatma kablosu, ayrıca kamp aydınlatması için 50 metre 2x1,5 kablo, 5 ampul, 5 duy, boom mikrofon seti, nagra ses kayıt cihazı, fotoğraf makinesi, 400 ve 200 asa film, söyleşilerimizi kaydetmek için küçük bir ses kayıt teybi, ses bantları, ekip çalışmalarını doğal haliyle saptamak için Hi 8 kamera şeklinde sıralanıyordu. (Bu cihazlar Ek-4'de "BÜTÇE" adını altında ayrıntılı bir biçimde sıralanmış ve bedelleri karşılarında verilmiştir.)

Kamp için gerekli malzemeleri ise şu şekilde listeliyorduk: Jeneratörü çalıştırmak için benzin (yaklaşık 50 litre benzinin yeteceğini düşünüyorduk), 3 adet

çadır, uyku tulumları, olabildiğince battaniye, lüks lambası, el feneri, su bidonları, çatal, kaşık, tabak, duş yapabilme olanağını yaratmak için hortum ve musluklu bidon, temizlik malzemeleri (sabun, kağıt havlu ve peçete, tuzruhu vs.) bol miktarda dondurulmuş et, konserveler, ekmek, bir çuval un (Emine bitmek üzere olduğunu, getirirsek sevineceğini söylemişti), çeşitli ilaçlar (antibiyotik, ağrı kesici, böcek sokmalarına karşı çeşitli ilaçlar vs.), ilk yardım malzemesi, birkaç kasa sebze ve meyve, kahvaltılık malzemeler, meşrubat (Kemal'in özellikle coca colayı çok sevdiğini öğrenmiştik), bol miktarda rakı, bira, sigara. Bir de oraya gittiğimizde kuzu alıp kesmeyi planlamıştık. (Ailenin çok sıklıkla et yiyemediğini, bunun bir nedeninin Kemal'in hayvanları çok sevmesi, diğer nedeninin de ekonomik olduğunu öğrenmiştik. Amacımız insanlara en azından ekonomik yük olmadan çekimi gerçekleştirmektir.)

Bu listenin ardından kamp giderlerinin yaklaşık 150 milyon dolaylarında tutacağını tahmin ediyordum. Cihazları ise Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesinden karşılamayı düşünüyorduk. Ancak araç konusunda bazı endişelerimiz vardı. Fakülte araç vermek istemeyebilirdi. Çünkü gideceğimiz yerin ulaşım koşulları çok kötüydü. Bunu karşılasa bile araca zarar verme riskiyle karşı karşıya idik. Sonuçta araç kiralama yoluna gidecektik. Malzememiz oldukça fazla olduğu için iki araca gereksinim vardı. Büyük bir aracın günlük kirasının 20 milyon olduğunu öğrenmiştik. Çekim için 5 gün planlıyorduk. Bunun anlamı iki arabanın kira ücretinin 200 milyona denk gelmesiydi. Bu olasılığı göz önüne alarak yaptığım bütçe sonucunda 350 milyon gibi bir miktara ulaşıyordum. Hiç hesapta olmayan bazı harcamaları da kattığımda tahmini bütçe 400 milyon oluyordu. Ayrıca orta büyüklükte bir aracın sürücülüğü yapabilecek olan sadece ışık operatörü görevini üstlenen ekip üyesiydi. Belki de bir sürücü daha yanımıza almamız gerekebilecekti.

Bu soruların yanıtlarını verebilmek için ertesi gün girişimde bulunduk. Sonuçta üniversite ve fakülte yönetimi bize iki araç vermeyi kabul etti. Sadece arabanın benzin ücretini biz karşılayacaktık. Sürücü de vereceklerdi. Ancak, araçlar eşyalarımızı indirdikten sonra geriye dönecekler, bildirdiğimiz tarihte bizi almak üzere Yaylaçalı'ya geleceklerdi. Böylece hesapta olmayan harcamaları da kattığımda tahmini bütçenin 200 milyon dolaylarında olması gerekiyordu.

HAZIRLIKLAR TAMAMLANIRKEN

6-7 temmuzu yoğun bir hazırlık içinde geçirdik. Jeneratörlerin bakımları yapıldı. Götürmeyi planladığımız cihazların bakımları yapıp, taşınabilecek konuma getirildi. Planladığımız kamp malzemelerinin alışverişini yaptık. 7 temmuz öğleden sonra cihazları ve malzemeleri araçlara yerleştirdik. Artık “YAYLAÇALI BEKLEMEDE” adlı çalışmayı gerçekleştirmeye hazırдық. En azından kendimizi buna hazır hissediyorduk.

ÇEKİM AŞAMASI

8 TEMMUZ 1998- BİRİNCİ GÜN

Sabah saat 8 dolaylarında bizi almaya gelen aracımızla birlikte Açıköğretim Fakültesi televizyon binasına geliyorduk. Cihaz ve malzemelerin son kez kontrolünü yaptıktan sonra hep birlikte yola koyulduk. Hedef Yaylaçalı yangın kulesiydi.

Öncelikle Alpu ilçesine uğruyor, jeneratörümüz ve araçlarımız için gerekli olan benzini alıyorduk. Ardından Çatacık ormanlarında piknik yerine gidiyorduk. Amacımız yanımıza aldığımız boş su bidonlarını buradan doldurmaktı. Sularımızı doldurduktan sonra Mevlut'un de çalıştığı Ekşielma deposuna uğruyor ve gerekli olabileceğini düşündüğümüz odunlarımızı alıyorduk. Bu denli yedekli gitmemizin nedeni Sasa ailesine olabildiğince az yük olmaktı. (Gerçi dönüş öncesinde olabildiğince kendisine yardım etmeye çabalamamıza karşın, Emine'ye oldukça karışık bir ortam bıraktığımızın da farkındaydık.) Ancak en azından maddi anlamda aileye yük olmaktan kaçınmak istiyorduk.

Yangın kulesine vardığımızda Sasa ailesini, bizleri bekler durumda buluyorduk. Uğradığımız her noktadan (Çatacık piknik alanı ya da Ekşielma deposu gibi) kuleye nerede olduğumuza ilişkin bilgi de geçilmişti. Kısaca orman alanına girdiğimiz andan itibaren kuleden nerede olduğumuzu adım adım izlemiş gibiydiler. Ailede bir bilinmez getirdiği heyecan da vardı. Kim olduğumuzu ve ne yapmaya geldiğimizi biraz kavıyorlardı. Ama yine de kafalarında birçok sorunun, olduğu bizi izlerken yüzlerinde gizleyemedikleri şaşkınlıklarından anlaşılıyordu. Bu şaşkınlığı üzerlerinden biraz atar atmaz, eşya indirmemize yardım etmeye başlıyorlardı. Anlam veremedikleri, işlevlerini bir türlü kavramadıkları cihazlarımızı taşıırken gösterdikleri özen de görülmeye değerdi doğrusu...

Eşyalarımızı Mevlut'un gösterdiği bir yere yerleştirip, arabaları geçirmemizin ardından baş başa kalıyorduk. Emine'nin yaptığı çaylarımızı yudumlarken heyecanlı gözlerle birbirimizi biraz daha yakından izlemeyi sürdürdük. Ancak yapılacak hâlâ çok iş vardı. Biz ekip olarak çadırlarımızı kurmaya başladığımızda Mevlut'un de çadırın bir kenarına yapışması sıcak bir ortam yaratmaya yetiyordu.

Ardından Mevlut, bir kasap ve kuzu bulmak üzere dağ köylerine giderken biz, Emine ile birlikte ateşi yakıyor ve akşam yemeğinin hazırlığına başlıyorduk. Bu arada asıl görevi ışık operatörü olan arkadaşı, jeneratörü kurma, kuleyi ışıklandırma, ateşi

yakma, duş sistemini kurma konusundaki çabaları ve ardından gelen başarıları nedeniyle kamp müdürü ilan ediyorduk. Hatta başarısını kuleyi gören köylerden de takdir edenler oluyordu. Nitekim, akşam yemeğini her şeyiyle hazırlayıp sofraya oturduğumuzda Emine bir telsiz haberi alıyordu. “Siz kuleye ne zaman ışık aldınız kız, hiç haberimiz bile olmadı” şeklinde bir telsiz notu oluyordu bu...

Akşam yemeği de aslında Mevlut’un köylüsü olan kasabın katılımıyla neşeli bir şekilde geçiyor ve biz kuleye varış anımızdan yatıncaya kadar yaşanan pek çok anı Hi 8 kameramızla kaydetmeyi başarıyorduk. O akşam yattığımda endişelerimi biraz daha atmış, yakalanan sıcak ortamın verdiği huzurla biraz daha rahat hissediyordum kendimi... Ancak henüz “motor” dememiştik. Kim bilir belki de dağın temiz havasından kaynaklanıyor olabilirdi, ama sabahleyin gözlerimi açtığımda saatin 4:30 olduğunu görüyor ve bunun sadece dağ havasından kaynaklanmadığını hissediyordum. Çok uzun zamandır planladığım, düşündüğüm şeyleri yaşama geçirme anı hızla yaklaşıyordu, açıkçası bu da beni oldukça heyecanlandırıyordu.

Daha güne başlamaya epey zaman vardı. Bu nedenle akşam yaptığım konuşmalardan hareketle kaba taslak bir çekim planı kafamda oluşturmaya çalıştım. Bir günlük yaşamlarını anlatacağıma göre bir günü nasıl geçirdiklerini aile üyelerine uzun uzun anlattırılmıştım. Buna göre ailenin bir günü şöyle geçiyordu:

Mevlut 7.30 gibi kulenin altındaki odasından gözleme odasına çıkarken, Kemal koyunları otlatmaya götürüyor, Emine de Kemal’i koyunlarla geçirdikten sonra ineği (ineğin adı “Altın”dı) sağmak üzere ağıla gidiyordu. Sağma işlemi bittikten ve buzağı da doyurulduktan sonra Altını ağıldan çıkarıyor, otlaması için dağlara salıyordu. Ardından sağdığı sütü çeşitli işlemlere tabi tutuyordu. (Kaynatma, yoğurt ya da peynir yapmak üzere hazırlama) Tüm bunlar olurken Mevlut sabah gözlemine tamamlıyor, kahvaltısını ettikten sonra (çoğunlukla ayak üstü ekme peynir yoğurt yiyorlardı. Kemal ise ekmeğini yanına alıyordu) su doldurmaya gidiyordu. Mevlut’un kulede olmadığı zamanlarda Emine, saatte bir telsize rapor vermek, etrafı gözlemek gibi orada olmalarının esas nedeni olan işleri yerine getiriyordu. Bunlar dışında eve özgü çeşitli işlerle uğraşıyordu. Öğlen yemeği için hazırlık bunlardan biriydi. Mevlut ve Kemal kuleye döndüklerinde yemeklerini yiyorlardı. Yemek sonrasında herkes kendi dünyasına çekiliyordu. Emine bulaşıkların ardından örgü örme, etraf temizliği gibi bazı

işlerle uğraşırken, Mevlut genellikle gözleme odasında vaktini geçiyordu. Zaman zaman Ekşielma deposuna gidiyor, ya da oradan arkadaşları geliyordu. Bu saatler genelde Mevlut'un alkole başladığı saatlerdi. Kemal ya odaya çekilip uyuyor, (Mevlut bu durumun aldığı ilaçların etkisi olduğunu söylüyordu) ya da yine odada flüt çalıyordu. (Ne ses kaydına ne de çekime izin vermişti) Akşam yemeklerini çok kurallı biçimde yemediklerini yine bu akşam öğreniyordum. Örneğin erken saatte alkol almaya başlayan Mevlut rakısının yanına yiyeceğini de vakitli vakitsiz isteyebiliyordu. Emine bazen Mevlut'e eşlik ediyor, bazen Kemal'in koyunlarla dönmesini bekleyebiliyordu. Bazen de herkes ayaküstü bir şeyler atıştırıyordu. Konuşmalardan anladığım kadarıyla bütün ailenin bir araya gelerek düzenli yemek yeme alışkanlıkları pek yoktu. Bizim orada olmamız onların kendi işlerine çekilmişliklerini etkilemişti kuşkusuz... Yemek yemeleri bizimle bir düzene girmiş gibiydi. Birbirleriyle olan konuşmalarından bunu anlayabiliyorduk. Bir araya gelip yemek yedikleri zaman da ya karı koca tartışıyorlar, ya da hiç konuşmuyorlardı. Bir araya gelip hiç ertelemeyen yaptıkları tek şey akşamları yatmadan önce yanan kuzinenin başında toplanıp çay içmeleriydi. (Mevlut'un arkadaş toplantısında olup katılmadığı zamanlarda da ana oğul bu alışkanlıklarını sürdürüyorlardı)

Kısaca yaşamlarının her anını dolduran tek ses sabah saat 8 de "günaydın" anonsuyla başlayıp saat 24 de "iyi geceler" anonsuyla kapanan telsiz sesi ve saatte bir vermek zorunda oldukları rapordu. Onun dışında birbirleriyle olan iletişim yok denecek kadar azdı.

Ailenin birbirlerinin ağzından alarak anlatıverdikleri bu günlük yaşamları, filmin çatısını çizmemde çok yararlı oluyordu. Çalışmaya ailenin uyanmalarıyla başlayacak, ardından her birinin yaptığı işleri paralel kurgu kullanarak görecektim.

Çekimleri de bu doğrultuda yapmaya karar verdim. Diğer bir söyleyişle ailenin sabah kalkışlarını ve yaptıkları işlerle ilgili çekimleri ikinci gün yani 9 temmuzda çekecektim. Öğle ve öğleden sonraki işleri üçüncü gün yani 10 temmuzda, akşam ve gece çekimlerini 11 temmuzda yapacaktım. 12 temmuzda ise çevreden kule çekimlerini yapacaktım. Bu arada piknik yapanları da çekmeyi düşünüyordum. Eğlenenlerin ya da dinlenenlerin yanı sıra ormanı bekleyenleri göstermek anlatımı destekleyebilir gibi geliyordu.

9 TEMMUZ 1998 - İKİNCİ GÜN

Kısa zaman sonra bütün ekibin ayaklandığını görüyordum. Ardından hep birlikte Gökçekaya baraj gölü üzerinden doğan güneşi izlemeye koyulduk. Bir yandan ortamın güzelliğini yaşarken, bir yandan da güneşin saat kaçta ve nereden doğduğunu tespit etmeye çalıştık. Kısa zaman sonra “günaydın hepinize” diyerek Emine yanımıza geldi. Çayı hazırlamıştı. Yaşadıkları odada kuzinelerini yakmışlardı. Emine’nin “isterseniz odaya buyurun” önerisini geri çevirdik ve gözleme odasının önündeki açık alanda kahvaltı yapmayı yeğlediğimizi söyledik. Hep birlikte terasta kahvaltı ederken, akşam yemeğinde yaşanmaya başlanan sıcaklığın hâlâ sürmekte olduğunu görmek içimi rahatlatıyordu.

Kahvaltının ardından araştırma gezisinde çadırlarımızı kurmayı planladığımız açık alandan Mevlut’un “zehirli hayvanlar gelebilir” uyarısıyla vazgeçip, terasa kurduğumuz için onları kuleden uzak bir alana taşıyarak işe başladık. Bu ilk sabah ailenin sabahki işleri çekmeyi düşünüyorduk. Öncelikle çeşitli açılardan kuleyi çekmeye karar verdik. Ardından çerçeveye girebilecek tüm eşyalarımızı kulenin görmeyeceğimiz bölümüne aktardık. Teknik olarak hazırlanmamızın ardından peşi sıra çeşitli açılardan çekimlerimizi tamamladık. Bu çekimleri yaparken görüntü kaydıyla birlikte, kamera üstü mikrofonundan ses kaydını da gerçekleştiriyorduk.

Daha sonra Mevlut’un evden çıkıp gözleme odasına çıkışını çektik. Dışarıdan Mevlut’un kule içinde telsizle konuşmasını kaydettik. Bu çekimleri yaparken ses kaydını telsizin yanında bulunan ses kayıt cihazımızla yapıyorduk. Kurgu aşamasında bu çekimi kurgularken telsiz seslerini bu bölümün fonuna yerleştirecektim. Bunu dışardan çekim yaptığımız ve kamera üstü mikrofonundan bu sesleri kaydetmemiz olanaksız olduğu için yapıyorduk. Mevlut’un kuleye çıkışıyla ilgili çekimleri iki üç kez tekrarlamak gerekti. Çünkü arkada bizim malzemelerimizin bir bölümü gözücüydü. Bu da kulenin gerçekliğine uymayan bir durumdu.

Mevlut ile olan çekimlerimizi tamamladıktan sonra Kemal’in koyunlarla ağıldan çıkışını ve hayvanları olatmaya gidişini çektik. Bu çekimleri tam bir gözlemci anlayışıyla gerçekleştirdik. Hayvanları ürkütmemek için biz ortama pek yaklaşmamış, görüntü yönetmenini çekimi yapması için tek başına bırakmıştık. Burada tek

müdahemiz hayvanlar acıktığı için bir an önce otlatmaya çıkmak isteyen Kemal'e bizi beklemesini söylememiz olmuştı.

Kemal ile ilgili çekimler tamamlanınca Emine'nin sabah yaptığı ilk işe, süt sağmaya geçtik. Yine kamera izleyici konumda çalışıyordu. Süt sağımıyla ilgili çekimleri tamamlamamızın ardından, ağıl ve çevresini tanımlayan çekimleri gerçekleştirdik.

Tam bu sırada yapım sorumlusu arkadaş, Kemal'in koyunlarla birlikte geri döndüğünü haber veriyordu. Bu çekimleri de yine görüntü yönetmenini yalnız bırakarak gerçekleştirmeye çalıştık.

Oldukça yorulmuştuk. Biraz soluklanmak üzere gözleme odasının önündeki terasa çıktık. Birden kartala benzeyen bir kuşun kulenin etrafında dönerek uçtuğunu, ağaçlara konup kalktığını gördük. Bundan sonra yaklaşık iki saatimizi çeşitli kuş (Mevlut, bu kuşların kuzgun olduğunu söylüyordu) çekimleri yaparak geçiriyorduk. Bu arada çeşitli panoramik görüntüler yakalama şansımız da oluyordu. Biz bu görüntüleri çekerken, Emine'nin kömür üzerinde et pişirdiğini gördük. Bu öğlen yemeği hazırlığıydı. Et pişirmeyi çektikten sonra, ailenin öğlen yemeğini çekmeye girişiyorduk. Aile, havanın durumuna göre kulenin pek çok yerinde yemeklerini yiyebildiklerini, bazen sofraya bile kurmazken, bazen keyifli bir sofraya kurduklarını anlatıyorlardı. İşte burada, ailenin yemek yiyeceği mekanı biz belirliyorduk. Ve bu çekim baştan sonra "dur, ağzına lokmanı at, su iç, bir daha iç" şeklinde kaydettiğimiz bir çekim oluyordu. Belki de bu kadar müdahale etmemiz sonucu Kemal, kameranın kendine yöneldiğini hissettiği her mekandan hızla uzaklaşmaya başladı. Nitekim öğlen yemeğinden sonra ailenin yaşadığı odadan gelen flüt sesini sadece ses olarak kaydetmemize bile izin vermiyordu. Daha sonra çekim yapmak için biz ısrar ettikçe Kemal, iyice bizden uzaklaşıyor, koyunları otlatmaktan dönerken kendisini çektiğimizi hissettiği an ağaç arkalarına, kaya arkalarına saklanırken görüyorduk Kemal'i...

Akşam üstüne doğru hava yavaş yavaş bozulmaya başlıyordu. 1500 metre yüksellikteydik. Ve dört bir yanımızı sis (Mevlut'un ifadesiyle kara bulut) sarıyordu. Akşam 21 sıralarında yemek yediğimiz gözleme kulesinden çıktığımızda sis, bir yağmur gibiydi. Dışarı çıkan herkes ıslanıp geri dönüyordu. Gündüz yaşadığımız sıcak havadan sonra karşılaştığımız bu koşullar, hem vücut olarak hem de görüntü olarak hepimizi

etkiliyordu. İnanılmaz bir biçimde üşüyorduk. Ancak doğanın yaşadığı bu değişimi mutlaka kaydetmemiz gerek diye düşünüyorduk. Çekmeye karar vermemizle birlikte, önce ışık yapmaya giriştik. Kuleye üç yandan ışık verip, kuleyi görünebilir kılmaya çalışıyorduk. Işık yapma ile uğraşırken yaklaşık 45 dakika geçmişti ve inanılmaz bir rüzgâr başlamıştı. Kamerayı kulenin güneye bakan düzlük yanına koymuştuk. Işığın monitörün bize verdiği referans görüntüye göre ayarlamaya çalışıyor, bir yandan da devrilmemesi için sehpalara sarılıyorduk. Sonuçta elinde lüks lambasıyla rapor vermek üzere gözleme odasına, telsizin yanına gelen Mevlût'u çekmeyi başarıyorduk. Çekimi bitirip malzemeleri toplamamızın ardından, gözleme odasına döndüğümüzde, hepimiz sırlıslıkladık. Gözleme odası içinde çadırlarımızı kurup üstümüzü değiştirerek biraz ısınmaya çalıştık. Ailenin yaşadığı odada kuzinenin yandığını biliyorduk. Ancak Kemal'i uyandırmamak için sıcak odaya inmekten vazgeçtik. Çadırlarımızın içinde ısınmaya çalıştık.

İşte çekim yaptığımız ilk gün, aileyle birlikte yaşadığımız ikinci gün böyle noktalanıyordu. Yattığım yerde kendi kendime günün bir değerlendirmesini yaptığımda, beni endişelendiren tek şeyin ses olduğunu düşünüyordum. Ses kaydı yapmak üzere getirmeyi planladığımız profesyonel ses kayıt cihazını merkezde unuttuğumuz için, ses kayıtlarını amatör bir cihazla gerçekleştirebilmiştik. Sesin kalitesi konusundaki endişelerimin nedeni buydu. Bu durumda yapacak pek bir şey yoktu. Tek umudum mikserden geçirerek sesin kalitesini iyi duruma getirmektir.

Yorgunluktan ve üşümekten olacak daha fazla düşünmeye fırsatım olmuyor, kısa zaman sonra uykuya dalıyordum.

10 TEMMUZ 1998 – ÜÇÜNCÜ GÜN

Yorgunluğuma karşın sabah saat 6'da uyandım. Bugün de yapılacak pek çok iş vardı. Çadırdan dışarıya çıktığımda havanın yine kapalı olduğunu gördüm. Soğuk ve rüzgâr nefes kesiyordu. Kendimi oldukça yorgun hissetmeye başlamıştım. Böyle bir ortamda çekimleri nasıl yapacaktık? Normalde 05.00 sıralarında doğmuş olması gereken güneş bugün yüzünü gösterecek miydi? Kim bilir, belki de fiziksel yorgunluktan bir belgesel çekiminde yapılmaması gereken yanlışa böylece düşmüş oluyordum. Oysa, güzel görüntü benim sorunum olmamalıydı. Varolan, yaşanan bir gerçeği aktarmak, kaydetmek için oradaydım. Sanırım bunu hatırlamam için ısınmam

ve karnımın doyması gerekiyordu. Ama bir noktada haklıydım. Bir günü anlatmayı düşündüğüm için programa güneşin doğuşu ile başlamak, en güzeli gibi geliyordu. Orada kaldığımız süre boyunca güneş bize yüzünü göstermez ise böyle bir çekim yapamayacaktık. Buna hayıflanmadan da edemiyordum.

Bu düşünceler içinde terasta dolaşırken, ekip yavaş yavaş kalkmaya başlamıştı. Bu sırada Emine'nin aşağıdan gelen sesini duydum. "Gelin gelin, üşümüştünüzdür. Çay da hazır" diyordu. Doğrusu bir önceki günün tersine hiçbirimiz öneriyi ret edecek durumda değildik. Ve belki de yaşamım boyunca yaptığım en güzel kahvaltılardan birini aşağıdaki o küçük, izbe ama sıcak odada yapıyordum. Aile bir yandan bizim halimize acıyıp gülerken, diğer yandan böyle havalar alışık olduklarını, sık sık böyle şeyleri buralarda yaşadıklarını anlatıyorlardı. Niye o kahvaltı sahnesini çekmedim, diye kendi kendime sorup, buna hayıflanmam içinse kurguya başlamam gerekiyordu.

Karnımızı doyurup adam akıllı ısındıktan sonra dışarıya çıktım. Hava hâlâ soğuk ve nemliydi. Ancak rüzgâr yerini her zaman varolan esintiye bırakmıştı. Güneşin doğuşunu çekemediğimize hayıflanırken kaçırdığım kahvaltı çekiminin (o an kaçırdığımı düşünmüyordum bile) ardından ne yapmamız gerektiğini düşünürken köpeği besleyen Mevlut'ü görüyordum. Kara bulut biraz yükselmiş, soğuk da olsa çalışabilmemiz için biraz fırsat yaratır gibi olmuştu. Dahası ısınmıştık ve karnımız doymuştu. Mevlut'ün yanına gidip köpeğin yiyeceğini vermeden önce çekim için bizi beklemesini söyledim. Cihazlarımızı hazırladık. Bu günün ilk çekimini, böylece gerçekleştirmiş olduk. Gerçi kendinden biraz uzakta duran yiyecek tenekesinin niçin biran önce kendine verilmediğini anlamayan Topağı biraz bekletmiştik, ama sonuçtan o da memnun olmuş gibiydi.

Biz bu çekimleri yaparken örgüsünü alıp, bir kenara çekilmiş olan Emine bu gün çekimini yaptığımız diğer aile üyesiydi. Ardından öğle yemeğimizi yemiş ve bulaşıkları yıkarken Emine'yi bir kez daha çekmeyi başarmıştık. Gerçi biz ışığımızı yapıp "motor" deyinceye kadar, Emine yıkama faslını bitirip, durulamaya geçmişti ama bu da bizim için yeterli olmuştu.

Mutfak çekiminin ardından, gözleme odasından çeşitli panoramik görüntüler alırken fırının yakınında kendince bir şeylerle oyalanan Kemal dikkatimizi çekiyordu. Kayda girmemize karşın Kemal'in ne yaptığını bir türlü kestiremiyorduk. Çam

kabuklarından yaptığı tabancayı yapım sorumlusu arkadaşına hediye edinceye kadar da ne yaptığını anlayamamıştık. (Program içerisinde bu çekimlere yer verme şansımız olmadı. Ancak oda çekimlerini yaparken duvarda asılı çam kabuğu tabancaları program içinde kullanma yoluna gidiyordum.) Arkadaşın Kemal ile kurduğu iletişim, bizim için bir umut kaynağı oluyor, belki bundan sonra kendisiyle ilgili çekimleri yapmamıza izin verir diye düşünmeye başlıyorduk. Nitekim o gün akşam odaki çay içme çekimlerinde hem kameranın önünde yer alıyor, hem de sohbet ve gülüşleriyle bize yardımcı oluyordu.

Bu çekimin ardından ışık operatörü arkadaş, endişeli bir yüzle benzinimizin bitmek üzere olduğunu haber veriyordu. Bunun anlamı yapacağımız gece çekimlerini iptal etmektir. Mevlut'un arabasında da bize yetecek miktarda benzin yoktu. Tam bu sırada, telsizden Yaylaçalı'ya konukların geldiğine ilişkin bir bilgi geçiliyordu. Gerçekten de bir zaman sonra dostlar geldi. Onlara dönebilecekleri kadar benzin bırakıp depolarındaki benzini çektik. Bu konudaki endişelerimiz böylece ortadan kalkmış oldu.

Güneş batmadan önce, ailenin akşam yemeğiyle ilgili çekimini de gerçekleştirmeyi başarıyorduk. Bu çekim, ailenin her zaman yemek yediğimiz yer, diye tanımladıkları mekanda, aile üyeleriyle gerçekleştirdiğimiz bir çekimdi. Ancak mekan düzenlemesini biz yapmıştık. Kısaca gerçek mekanda, gerçek insanları oyuncu olarak kullanmıştık. Bu belgesel adına, tümüyle rededilen bir olgu değildi, ama bizlerin düzenlediği mekanda, masa örtüsü sermek gibi, bazı yanlışlar yaptığımızı sonradan anlıyordum. Çünkü bu insanların gerçek yaşamında olmayan bazı ayrıntıları, salt güzel görünmesi adına yeniden düzenlemiştim. Sanırım, tartışılması gereken nokta, bu çekim adına buydu.

Ardından batmak üzere olan güneşe kameramızı çeviriyorduk. Soğuk yeniden bastırmaya başlamıştı. Ve güneş, bir türlü dağların ardına çekilmek bilmiyordu. İnanılmaz bir güzellik karşısındaydık. Yorgunluk ve soğuktan, Sasa ailesi kadar olmasa da, biz bile bu güzelliğin farkına varamayacak noktaya gelmeye başlamıştık. Neyse sonunda güneş, batmaya karar verdi. Biz de kaydı bitirip dinlenmek ve bir şeyler atıştırmak üzere gözleme odasına geçebildik. Biraz soluklanmamız gerekiyordu. Çünkü gece yapmamız gereken çekimler vardı. Ancak gelen konuklarımızla yediğimiz yemek

bizi moral olarak destekliyordu. Üstelik benzin gereksinimimizi de karşılamışlardı. Kısacası önümüze daha rahat bakabiliyorduk..

Konuklarımızı geçirdikten sonra odada çay içilmesiyle ilgili çekimleri yapmak üzere kuleden aşağıya indik. Lüksle aydınlanıyorlardı. Aydınlanmayı lüks lambasının ışığına göre düzenlemek zorundaydık. Gölgeler çok önemliydi. Yaklaşık bir buçuk saat süren çalışmanın ardından oldukça doğal olduğumu düşündüğüm ışığı yapmayı başarıyorduk. Üstelik Kemal de dahil olmak üzere bütün aile rahattı. Böylece kısa zamanda çekimi tamamlamayı başarıyorduk.

Bu günün son çekimi, saat 24 anonsu için telsizin yanına çıkacak olan Mevlut'un merdivenlerden çıkışı ve anonsun ses kaydıydı. Aslında bir önceki gece kulenin güneyinden Mevlut'un gece anonsunu çekmiştik. Devamlılık açısından merdivenlerden çıkışı da çekerek iki çekimi birbirine eklemek anlamlı olacaktı. Saat 23 dolaylarında merdiven başına ışık sistemini kurmaya başladık. Yine lüks lambasını temel alan bir aydınlatma yapmalıydık. Çalışmamızın ne kadar sürdüğünü anımsamıyorum. Ancak 24 anonsundan önce aydınlatmanın uygun olduğuna karar vermiş ve çekimi tamamlamıştık. Gece anonsunun ses kaydını da gerçekleştirdikten sonra üçüncü güne son noktayı koymuş oluyorduk. Ertesi güne güneşin doğuşunu çekerek başlamayı planlayarak çadırlarımıza çekiliyorduk. Umudumuz güneşin yine bizden saklanmaması idi...

11 TEMMUZ 1998 – DÖRDÜNCÜ GÜN

Güneşin nereden ve ne zaman doğduğunu ilk sabahki deneyimlerimizden biliyorduk. Bunun anlamı 04.30-05.00 sıralarında çekime hazır olmamız gerektiği idi. Bizler için önemli olan bunca yorgunluğun üstüne, günün o saatinde uyanabilmektir. Bunu ben başaramıyordum. Yapım sorumlusu arkadaşın seslenmesiyle yerimden fırladığımda, güneşin doğmamış olduğunu ve doğarken de yüzünü göstermeye niyetli olduğunu görmek beni rahatlatmıştı. Görüntü yönetmeniyle birlikte hemen kamerayı kurup güneşin doğuşunu beklemeye başladık. Bu arada çevreden, kullanılabilir düşüncesiyle, görüntüler almayı da ihmal etmiyorduk. Yorgunluğun, uykusuzluğun, üşüyerek uyumanın getirdiği bir şey miydi bilmiyorum, ama ikimizde gergindik ve günün ilk saatlerinde 1500 metre yüksekliğin soğuşunu yemek, bu gerginliği biraz daha arttırıyordu. Görüntü yine inanılmaz güzeldi ve biz yine soğuktan bu güzelliği çok fazla

yaşayamıyorduk. Yaklaşık 45 dakika süren bekleyişin ardından güneş hızla doğdu ve yükseldi. Bu kayıtlardan sonra, mekanı tanımlayan çevre görüntülerini kaydetmek üzere, kulenin etrafını gezmeye başladık. Program girişinde kullanılan görüntülerin tümünü bu sabah, biraz gergin, ısındıkça rahatlayan ve uyanan bir ruh hali içinde çekmeyi başarıyorduk.

Ağılın bulunduğu yerden kulenin çekimini yaparken, Emine'nin kuleden çıkıp ocağı yakmaya başladığını ve daha sonra fırına yöneldiğini görüyorduk. Kamerayı topladığımız gibi soluğu fırının yanında alıyorduk. Kucağında kedisi ile Kemal de kısa zaman sonra aramıza katılıyordu. Bir taraftan annesine yardım ederken, bir yandan kameraya gülümsemeyi ihmal etmiyordu. Kısacası Kemal'le yıldızımız barışmaya başlamıştı.

Görüntü yönetmeni arkadaşla birlikte yaşadığımız gerginliğe son noktayı, arasına tereyağı ve peynir konarak hazırlanmış sıcak ekmekten alınan ilk lokma koyuyordu. Rahatlamıştık. Gerçi dört gündür duş yapamıyorduk, yüksekliğin etkisiyle sanırım yüzümüz ve ellerimiz şişiyordu. Ama yediğim sıcak ekmeğin ve fırının yakılma, ekmeğin pişirme sürecinde elde edilen görüntülerin güzelliği, beni rahatlatmaya yetiyordu.

Sıra Mevlut'ün su doldurmaya gidişi ve dönüşünü çekmeye gelmişti. Aileyle birlikte yaptığımız güzel kahvaltının ardından, uzun süreceğini düşündüğümüz bu çekimi gerçekleştirmeye hazırдық. Nitekim, kah arabaya içinden kah yürüyerek, arabanın dıştan çekimlerini yaparak, Mevlut'ün genellikle gittiği çeşme başına varıyorduk. Kurguyu da gözeterek yaptığımız çekimlerle birlikte kulenin uzaktan çekimlerini ve orman görüntülerini kaydetmeyi de ihmal etmiyorduk. Kuleye döndüğümüzde sofrayı hazır, sabah çekimlerini yapanları dinlendirmek üzere çadırları kurulu buluyorduk. Biz de bu hazırlığı geri çevirmiyor, yemeklerimizi yedikten sonra dinlenmeye çekiliyorduk. Ne kadar uyuduğumu anımsamıyorum, ancak uyandığımda kendimi biraz daha rahatlamış hissediyordum.

Bundan böyle yapılacak olan Mevlut'ün ve Emine'nin telsizle konuşma sırasındaki çekimlerini gerçekleştirmektir. Gözleme odasının dört bir yanı camla çevriliydi. Çıplak gözle dışarıda görüneni kaydedebilmemiz için camlardan gelen ışığı kesmemiz gerekiyordu. Bunun için çerçevemize girecek olan pencere camlarını ND

filtre kaplıyorduk. Ardından kameramızı kuruyor ve telsiz anonsunun yapılmasını bekliyorduk. Bu çekimleri hem Emine hem de Mevlut için tekrarlıyorduk. Ardından aynı mekandan dürbünle görülebilecek ve dürbün hareketlerini içeren çekimleri gerçekleştiriyor ve cihazlarımızı topluyorduk.

Temel olarak yapılması gereken çekimlerin böylece tamamlanmış olduğunu düşünüyordum. Bundan böyle bana göre yapmamız gereken her an hazır bekleteceğimiz kamerayla beklemeyi tanımlayan, aile bireylerine ilişkin görüntüleri yakalamaktı. Ancak o gece yapılan çekimleri gözden geçirdiğimde devamlılık açısından ertesi gün bir çekim daha yapmamız gerektiğine karar veriyordum.

12 TEMMUZ 1998 – BEŞİNCİ GÜN

Bugün uyandıığımızda daha sabahtan sıcak olacağı belli olan bir havayla karşılaşıyorduk. Kim bilir, günün bu kadar güzel görünmesinin ya da bunu bizim fark edebilmemizin bir nedeni de bugün buradan ayrılacak olmamızdı. Hepimiz perişan gözüküyorduk. Sıcak bir duşa ve ısınmaya gereksinimimiz vardı. Ancak kahvaltı etmek üzere terasa gelen Emine'nin yaşlı gözlerini görünce, bu sevinç biraz gölgelenir gibi oldu. "Alıştırdınız beni, şimdi gidiyorsunuz" diyordu. Şimdi bunları düşünmemesini söyledik. Ve hep birlikte güzel bir kahvaltı yaptık. Ardından devamlılık açısından Mevlut'un yapmamız gereken çekimlerini tamamladık. Daha sonra kuleyi gören farklı yerlerden çekim yapmak üzere, görüntü yönetmeni arkadaş Mevlut ile birlikte yanımızdan ayrıldı. Oralardaki, uzaklardaki yaşamı tanımlayabilecek en güzel görüntülerin bunlar olabileceğini düşünüyordum. Nitekim programın çeşitli yerlerine bu görüntüleri yerleştirmeye çalıştım.

Bizler ise gelecek olan arabaları fazla bekletmemek için malzemelerimizi toparlamaya, çöplerimizi temizlemeye, çevreyi ilk gün bulduğumuz haliyle bırakmaya çalışıyorduk. Bunu ne kadar gerçekleştirebildik bilemiyorum. Ancak arabalar gelip malzemeleri yerleştirdikten sonra, oradan ayrılırken Emine her birimize sarılıp ağlamasını sürdürüyordu. En kısa zamanda ziyaretine geleceğimizi söyleyip oradan uzaklaşırken, Kemal'e sarılıp ağlamayı sürdürdüğünü görüyordum.

O gün, Çatacık'ta piknik yapanları çekmemizin ardından, dönüş yoluna çıkıyorduk. Oldukça zahmetli geçen, buna karşın arkada birçok anılar bırakan bir serüvenin çekim aşaması böylece sonlanmış oluyordu.

ÇEKİM SONRASI

HAM GÖRÜNTÜLERİN İZLENMESİ

Çekim yorgunluğunu biraz üzerimden atar atmaz yaptığım ilk iş, ham görüntüleri izlemeye başlamak oluyordu. Elimde yaklaşık 5 saatlik kayıt vardı. Görüntülerin tümünü izleyip, notlarımı almam gerekiyordu.

Bunun için kurgu operatörü arkadaşıyla birlikte betacam kasetlerden VHS kasetlere aktarma yaparak işe başladık. Time-code'li kaydettiğimiz için çalışmada kullanmayı düşündüğüm görüntüleri belirlemek çok kolay olacaktı. Nitekim izleme aşamasında, mutlaka kullanmam gerek, dediğim görüntülerin bir listesini rahatlıkla çıkarabilmişim.

Bundan sonra yapmam gereken, belirlediğim görüntülerden hareketle, düşünce aşamasında planladığım yapıyı ortaya çıkarmaktı. Diğer bir söyleyişle, bir senaryo taslağı hazırlamam gerekiyordu. Burada yaşadığım sıkıntı, temel amacımı ortaya koymak üzere arka arkaya gelmesini planladığım görüntülerin nasıl olacaklarını tam olarak tahayyül edemememdi. Bu da deneyim eksikliğinden kaynaklanan bir sıkıntıydı. Olabildiğince az yanlış yapmaya çalışarak bir taslak hazırladım. İlk kurguyu yaparken temel alacağım taslağın elimdeki olmasına, olmadığını gördüğüm noktalarda da yeni arayışlara girmeye karar verdim. (Bu aşamada olumlu yönlendirmeleriyle sevgili Ergun Yüksel'i ve Nazmi Ulutak'ı anmak isterim)

Bu izlemeler sırasında kamera üstü mikrofonundan kaydedilen sesin, dağdaki esinti nedeniyle nasıl patladığını görmek, çekim aşamasındaki endişelerimin çok da yersiz olmadığını gösteriyordu. Eşsüremlilik olarak yapılan ses kayıtlarında bu sorun hep vardı. Sakin, güneşli bir ortam görüntüleniyor, ancak bu anda yapılan ses kayıtları tek başına dinlendiğinde fırtına çıkacakmış gibi bir izlenim ediniliyordu. Bu noktada yapmam gereken iki şey vardı. Ya gidecek doğal ortam seslerini yeniden kaydedecektim. Ya da teknik düzenlemelerle bu sesleri kullanılabilir duruma getirecektim. Sadece ses kayıtçıyla birlikte gerçekleştirilecek de olsa yeniden böyle bir düzenlemeye girmeye maddi ve manevi gücüm yoktu. En temel de böyle bir nedenle ikinci yolu, teknik olarak düzenleyerek sesi kullanılabilir duruma getirmeyi tercih ettim. Sonucu izlediğimde daha iyi olabilirdi diyorsam da ortaya çıkanın çok da yetersiz olmadığını bugün söyleyebilecek durumdayım. İşte bu çalışmadan kendi adıma

edindiğim ilk ders de bu oluyordu. “Ne olursa olsun, ses kayıtçı almaksızın hiçbir çekime gitme.”

Çekim aşamasında yanımıza profesyonel ses kayıt cihazı almayı planladığımızı, ancak merkezde unuttuğumuzu, bu nedenle eşsüremlı olmayan telsiz seslerinin kayıtlarını, amatör bir ses kayıt cihazıyla gerçekleştirdiğimizi belirtmişim. Bu aşamada merak ettiğim noktalardan biri de buydu. Amatör cihazla gerçekleştirdiğimiz ses kayıtları nasıldı? İşte buradan alınacak sonucun da olumsuz olması durumunda yeniden Yaylaçalı’ya gitmem kaçınılmaz olacaktı. Ancak bu noktada endişelerim yersiz çıkıyordu. Özellikle mikserden geçirilen sesin kalitesi, anlaşılabilirliği oldukça iyiydi.

Böylece kurgu öncesinde ham görüntüleri izlemiş ve bir taslak hazırlamış, ardından eşsüremlı olmayan ses kayıtlarını kurguda kullanılmak üzere betacam bantlara aktarmışım. Sıra kurguya gelmişti.

KURGU

Evet, sıra kurguya gelmişti. Bu şimdiye kadar yapılanların, tüm çalışmaların ürünlerinin alınması anlamına gelen bir aşamaydı. Daha öncede belirttiğim gibi, bütünün anlamını ortaya çıkarmak için arka arkaya dizeceğim görüntülerin birbirleriyle olan uyumunu görmeden düşünemiyordum. Bu nedenle, öncelikle bir kaba kurgu yapıp, ondan sonra son çalışmayı ortaya çıkarmaya karar vermişim. Öyle de yaptım.

KABA KURGU

Program, güneşin doğuşuyla açılacaktı. Ardından kuleyi göstermeyen, ancak bulunduğu mekanı tanımlayan, güneş doğuşundan sonra çektiğimiz görüntüleri kullanacaktım. Daha sonra kuleye dönecek, Mevlut’ün gözleme odasına, Emine’nin fırına giden görüntüleriyle karakterleri tanıtmaya başlayacaktım. Ekmek pişirme görüntüleriyle, Kemal’in koyunları otlamaya gidişi, Mevlut’ün köpeği besleyişi, birbiri ardına kurgulanacaktı. Daha sonra Mevlut su doldurmaya giderken, Emine’nin ineği sağma görüntülerini, paralel kurgu ile verecektim. Oradan öğlen yemeklerine geçecek, Emine’nin bulaşık yıkamasını bunun arkasına ekleyecek, örgü örme ile ilgili çekimlerle, Mevlut’ün kule etrafında amaçsız gezinişini ve Kemal’in koyunları otlatışını birbirine bağlayacaktım. Ardından Emine’nin ocak başındaki görüntüleri, akşam yemeği, Kemal’in koyunlarla dönüşü, Emine’nin Altınla ağıla gidişi, güneşin batışı, çay içme,

gece anonsunda kulinin dıştan görünüşüyle programı bitirecektim. Araya uygun gördüğüm yerlerde, devamlılığı da göz önüne alarak telsiz konuşmalarını bağlayacaktım. Yine uygun olan yerlerde, uzaktan aldığımız kule görüntülerini kullanacak ve bunlar üzerine telsiz seslerini dönecektim. Çıkardığım taslak senaryo böyle bir şeydi. Ve buna uyararak devamlılığa maksimum düzeyde özen göstererek kurguyu tamamladık. Ardından beklemeyi belirten görüntüler üstüne Moğollardan aldığımız “Gözyaşları” adlı parçanın bir bölümünü eşledik. Süre yaklaşık 27 dakika olmuştu. Eleştirilerine güvendiğim arkadaşlarla programı izlediğimizde, amacı desteklememesine karşın salt devamlılık adına uzatılan görüntülerin kısaltılması gerektiği, ortak eleştiri olarak şekillendi. Bu eleştiriye katılmamak olanaksızdı.

Ayrıca bana çok da anlamlı gelmeyen aile içi konuşmaları (özellikle yemekle ilgili çekimlerde) anlaşılmaz duruma getirip müzikle bastırmayı planladım.

Bu eleştiriler ve planlar doğrultusunda bir kurgu daha yaptık. Sonuçta süreyi 17 dakikaya indirmeyi başarıyorduk. Üstelik anlamda bozulan bir şey olmuyordu. Saat 24 anonsunu siyah üzerine de gelecek biçimde yerleştirdik. Böylece Mevlut’un oralarda, uzaklarda varolan, boşlukta yitip giden sesini, daha da genelde varlığını tanımlamaya çalışıyorduk. Bu anlatım biçiminin iyi de olduğunu düşünüyordum. En azından ben etkilenmişim. Daha sonra düşündüğüm gibi bütün fona müzik döşedik. Ancak bu olmamıştı. Olmama nedenleri biri oldukça etkileyici olan, çalışmanın anlamına da uyan müzik 17 dakika boyunca tekrarlandığında anlamını yitirmesi, görüntülerden alınacak olumlu izlenimleri de olumsuzlaştırmasıydı. Dahası baskın olarak döşenmesi nedeniyle doğal ortam seslerini duyulamaz duruma getiriyor, giderek dış ses gibi bir anlam yüklenmeye başlıyordu.

İşte tüm bu tartışmalardan sonra kararımızı veriyor “Yaylaçalı Beklemede” adlı çalışmayı ortaya çıkaran kurguya giriyorduk.

SON ADIM

Görüntü Kurgusu

Aslında salt görüntü kurgusu değildi tabi. Eşsüremlilerle birlikte görüntü kurgusunu yapmaya başladık. Kurgu operatörü böyle çalışmanın daha rahat olacağını söylüyordu. Haklıydı da...

Program, siyah üzerine bindirilen adın ardından yine güneşin doğuşuyla açılıyordu. Ardından ağaç arasından doğan güneş, fırının üzerinden doğan güneş, baraj gölü, fırın, ocak, ağıl ve ağaçlar arasından çevrinme ile kuleyi gören görüntüler ekleniyordu. Görüntülerin her birini eşsüremlî sesleriyle birlikte birbirine bağlıyorduk. Kullandığımız geçiş yöntemi de kesme oluyordu.

Daha sonra genel çekimde kuleyi gören çekime geçiyorduk. Bu çekimde Mevlut kulenin altındaki odadan çıkıyor eline yüzünü yıkıyor, çerçevede olmayan Emine'nin uzattığı havluyu alıp elini yüzünü kurularken gözleme odasına doğru yöneliyordu. Ardından Emine de odadan çıkıp merdivenlerden inerek çerçeve dışına çıkıyordu. Mevlut'un merdivenlerden çıkıp, gözleme odasına girdiği ve telsiz konuşmasını (günaydın anonsunu) yaptığı çekimleri bağlıyorduk.

Kesme ile gördüğümüz izleyen çekim ise yanan fırının yakın çekimi oluyordu. Ardından fırına odun atan Emine'yi, amorstan bel çekimde görüyor, odun getiren Kemal'i izleyen çekimi de bu çekime bağlıyorduk. Kemal, kedisi ve Emine'yi gördüğümüz yakın çekimi ise köpekle oynayan Mevlut'ü gösteren çekim izliyordu. Tekrar fırına döndüğümüzde Emine'yi fırını karıştırırken veriyorduk. Genelde Emine'yi fırının başında, Kemal'i tepsi getirirken gören çekimi ise yine Mevlut'ün köpekli, köpeği beslerken ki çekimi izliyordu. Tekrar fırına döndüğümüzde yakın çekimde ekmek hamurunu hazırlayan elleri görüyorduk. Daha sonra ekmek fırına atılıyor, yakın çekimde gördüğümüz fırındaki ekmek görüntüsüyle iki olay arasındaki paralel kurguyu tamamlamış oluyorduk. Böylece hem derdimizi anlattığımızı hem de belli bir ritim yaratmış olduğumuzu düşünüyorduk.

Kemal'in koyunları otlatmaya gidişini iki genel çekimle anlatıyorduk.

Bu çekimlere ise Mevlut'ün saatte bir verdiği telsiz raporlarını anlatabilmek için çekilen çekimleri ekliyorduk. Bu sahne dört çekimden oluşuyordu. Mevlut'ün dürbünle baktığı çekimin arkasına, dürbün detayı olarak aldığımız çevre görüntülerini ekliyorduk. Aslında bu tür görüntülerle oynayıp oynamamak konusunda aramızda epey tartışmıştık. Dürbünle bakıldığını tanımlayacak biçimde görüntüyle oynayabilme şansımız vardı. Ancak çekim anında kameranin yaptığı hareketlerin zaten dürbünle bakma izlenimi veriyor olması, bizim görüntüyle oynamaktan vazgeçmemize neden oluyordu.

Daha sonra yine paralel kurguyla anlatacağımız üç sahneye, su doldurma, süt sağma ve koyunları otlatma sahnelerinin kurgusuna geçiyorduk. Toplam 27 çekimle bu sahnelerin paralel kurgusunu tamamlıyorduk. Bu bölüm programın ağırlığını taşıyan bölüm oluyordu. Böylece, bir günün sabahında, ailenin temel olarak yaptıkları işleri uzatmadan, ritmi düşürmeden anlatabildiğimizi düşünüyordum. Bölüm, uzaktaki dağların tepesinde kuleyi gören zoom-in'le tamamlanıyordu.

Zoom-in sonundaki çerçeveden, kesmeyle geçilen Emine'nin telsizle konuşma görüntüsü izliyordu. Ardından Mevlut kuleye dönüyor, yemek sahnesinde gördüğümüz Kemal'le birlikte de tüm ailenin kulede bulunduğunu vermiş oluyorduk. 6 çekimle verdiğimiz öğlen yemek sahnesini ise Mevlut'ün telsizle konuşması izliyordu. Bu konuşmayla ilgili sahneyi de kuleden zoom-out'la veriyorduk. Burada piknik yapanlarla ilgili çekimleri kullanıp kullanmama konusunda epey tartışıyorduk. Sonuçta anlam bütünlüğünü bozabileceği endişesiyle bundan vazgeçiyorduk. Emine'nin bulaşık yıkadığı çekimleri görmek daha anlamlı geliyordu. Emine bulaşığı mutfakta yıkıyordu. Çok küçük, izbe bir ortamdı burası... Aydınlatma yapmamız kaçınılmazdı. Ancak düşünce aşamasındaki kararlarım karşıt yine güzel, net görüntünün peşine düşüyor, yapılan ışıkla yaratılan oldukça yaşanılabilir bir mutfak ortamının çekimini kabul ediyordum. Kurgu aşamasında yaptığımız bazı müdahalelerle gerçeğe yakın bir görüntü yakalamak için epey uğraşmamız gerekiyordu. Sonuçta başarıyorduk tabii...

Bu sahneleri tüm ailenin kendi dünyasına çekildiği çekimler izliyordu. Bu çekimler arasına, uçarak gelen ve ağaca konan kuş görüntüsünü koymak anlamlı geliyor ve çekimler arasına bu çekimi de bağlıyorduk. Burada Kemal'in flüt çalarken çekim yapmamıza izin vermemesi nedeniyle koyunları otlattığı anlarda yaptığımız çekimleri ekliyor ve böylece onun öğleden sonrasını tanımlamış oluyorduk.

Akşam yemeğiyle ilgili sahneyi ise 7 çekimde anlatıyorduk. Bu sahnenin kurgulanması süresince mekan düzenlerken örttüğümüz masa örtüsü gözümü batmayı hep sürdürüyordu.

Daha sonra Kemal'in koyunlarla gelişi ve Altın'ın otlamaktan dönüşünü 4 çekimle veriyorduk. Herkesin evine dönüşüydü bu bir anlamda... Ve doğal olarak bu çekimleri de güneşin batışı izliyordu. Sasa ailesi için bir gün böylece tamamlanmış oluyordu.

Sıra ailenin değişmeyen alışkanlığı olan, birlikte çay içme sahnesindeydi. Bu sahneyi 5 çekimle anlatıyor ve Kemal'in çam kabuklarından yaptığı duvara asılmış tabancaları da vermeyi ihmal etmiyorduk.

Dışardan kulenin gece yaptığımız çekimini, merdivenlerden gözleme odasına çıkan Mevlut ile ilgili çekim izliyor, yine dışardan Mevlut'ün iyi geceler anonsunu veren çekimle görüntü kurgusunu tamamlıyorduk.

Ses Kurgusu

Eşsüremlı seslerinin kurgusunu görüntü kurgusuyla birlikte tamamlamış oluyorduk. Birinci kanala yerleştirdiğimiz bu sesler görüntüyle eşgüdümlü olarak akıyordu. Sıra eşsüremlı olmayan seslerin kurgusuna ve müziğin eşlenmesine geliyordu.

Bu çalışma için eşsüremlı olmayan sesler dendiğinde anlaşılması gereken telsiz sesleriydi. Kulenin görüldüğü ve anlam açısından olmasını düşündüğümüz yerlere bu sesi verecektik. İkinci kanala bu sesleri yerleştirmeye başladık.

Bu sesin ilk gerekli olduğu yer, Mevlut'ün sabah kuleden çıktıktan sonra merdivenlere yöneldiği çekimdi. 4 çekimden oluşan sahne boyunca bu sesleri ikinci kanala yerleştirdik. Burada dikkat ettiğimiz tek nokta, Mevlut'ün telsizle konuştuğu andaki hareketleriyle sesin senkronlu akmasını sağlamak oluyordu. Daha sonra bu konuya özen göstererek, telsizle konuşma görüntülerinin altına bu sesleri yerleştiriyorduk. Eğer konuşan insanı görmüyorsak sadece süreyi dikkate alıyor, telsiz sesinin olmaması gereken çekimlere taşmamaya özen gösteriyorduk. Sonuçta 7 sahnenin ikinci kanalına telsiz seslerini yerleştirerek, eşsüremlı olmayan seslerin döşenmesini tamamlamış oluyorduk.

Bu işlemin tamamlanmasının ardından, sıra müziğin yerleştirilmesine geliyordu. Ancak öncelikle yapmamız gereken iki kanalda varolan seslerin miksini yapıp birinci kanala aktarmaktı. Çünkü video bantlarda iki ses kanalı vardı ve biz ikisini de doldurmuştuk. Öyle de yaptık. Master banttaki görüntüleri, hem ses hem görüntü birlikte bir başka banda aktardık. Daha sonra mikserden geçirdiğimiz sesleri master bandın birinci kanalına senkronlu bir biçimde yerleştirdik.

Ardından master bandın ikinci kanalına müzikleri yerleştiriyorduk. Peki, müziğin program için taşıyacağı anlam neydi ve bu noktadan hareketle nasıl bir müzik

olmalıydı? Program için özgün bir çalışma yaptırmamaya karar verdiğimden bu soruları yanıtlamak için hızlı bir müzik arayışına giriyordum. Bir kere programda esas anlatmak istediğim bekleme ve beklemenin getirdiği bezginliği aktarmaktı. O halde ritmik, tempolu müzikleri daha ilk başta elemem gerekiyordu. Ve flüt aklıma geliyordu. Kemal bizler için çalabilse ve biz de nitelikli bir ses kaydı yapabileseydik, bu soru baştan yanıtlanmış olacaktı. Şimdi buna hayıflanmanın sırası değildi. Ama bir flüt neden kullanılmasın, diye soruyordum kendi kendime... Sonuçta bu düşüncemi müzik konusundaki birikimine ve amaca uygun müzikleri hemen düşünülmesindeki deneyimine çok güvendiğim Bülent İnanlı'ya açıyordum. Önerdiği flüt sesi ise bence program girişine çok uyuyordu. Bestecisinin ya da çalanın kim olduğunu sorduğumda bilmediğini, makara banttaki bu kaydın yaklaşık on yıldır elinde bulunduğunu ve bu konuda hiçbir kayıt olmadığını söylüyordu. Bu konu canımı sıkıyordu, ama müziği beğenmiştim. Sonuçta program girişinde kullanmaya, çıkacak her hangi bir sorunu da çıktığı zaman çözümlenmeye karar veriyordum.

Peki, yaşamın sürdüğü bölümlerde nasıl bir müzik kullanmalıydım? Flütü denemiş, hep birlikte olmadığına karar vermiştik. Bu konuda da Anadolu Üniversite İletişim Bilimleri Fakültesinde öğretim görevlisi olan Zakur Mükerrerem'in düşüncelerini alıyordum. Pek çok belgesel çalışmanın altına imza atmış biri olarak düşüncelerini, önerilerini çok önemsiyordum. Programı izledikten sonra kendisinin gerçekleştirdiği belgesellerden biri için bestelediği, ancak kullanmadığı müziği kullanmamızı öneriyor ve bandı elimize veriyordu. Bestecisinin isminin ise kullanılmasını istemediğini, kendi adını vermemizi söylüyordu. Kurgu operatörü arkadaşla birlikte müziği görüntüler eşliğinde dinlediğimizde çok etkileniyorduk.

Programda kullanılacak müzikleri de saptamamızın ardından, anlamı pekiştireceğine inandığımız yerlerde, master bandın ikinci kanalına yerleştiriyorduk. Tüm bunlardan sonra, sıra müzik miksine geliyordu. Görüntü, miksli ses ve müzikleri aktararak bir ses bandı hazırlıyor, ardından müzik ve sesleri miksleyerek master bandın birinci kanalına senkronlu biçimde kaydediyorduk.

Bu uzun bir serüvene konan son nokta oluyordu. Yanlışıyla doğrusuyla, güzellikleriyle yaşanan bu serüvenin ardından ortaya "YAYLAÇALI BEKLEMEDE" adını verdiğimiz çalışma çıkıyordu.

SONUÇ

Adı Mevlut Sasa... 52 yaşlarında bir erkek... Görevi depo memurluğu ve yangın kulesi bekçiliği, diğer bir söyleyişle beklemek... Eşi Emine Sasa... Görevi ev kadınlığının yanı sıra yaz aylarında yangın kulesi bekçiliği... Ailenin ek gelir kaygısıyla seçtiği bekleme görevini paylaşan oğul, Kemal Sasa... Kısaca uzaklarda bir yerlerde, gözlerden irak bir noktada sadece beklemekle görevli bir aile ve onların öyküleri... Köyde çok da istenmeden yapılan ya da yıllar sonra böyle aktarılan bir akraba evliliği ve buna bağlı olarak doğan sakat çocuklar... Umutla umutsuzlukla beklenen hastane kapıları bir yandan, yaşanan yoksulluk ve bilgisizlik diğer yandan yıpranan, yıpratılan insanlar... Çıkışı alkolde bulan koca, hoşgörülü, fedakarlığı, kaderine razı olmuşluğu içinde çıkışı günlük yaşam uğraşları içinde bulan bir eş... Tüm bu yaşanan sıkıntıların üstüne, aileye üç beş kuruş daha sağlayabilmek için seçilen bir görev, beklemek... Üstelik doğayla, maddi olanaksızlarla mücadele edeceğini bile bile seçilen beklemek... Sonuç, yaşanılabilir bir ortamın sıradanlaşması, birbiriyle pek iletişimi olmayan, birbirlerinden uzaklaşmış bir aile...

İşte böyle bir öyküydü, Sasa ailesinin öyküsü ve tesadüfen karşıma çıkan bu insanların yaşamları, yaşadıkları yer ve bu yerin onlar için anlamsızlaşması beni etkilemişti. Sonuçta anlatım dili gerçeği, yaşamı yakalama yoluna düşmüş belgesel film dilini kullanarak bu öykünün bir günlük kesitini anlatmaya karar vermiştim. Tartışarak, sorarak, sorgulayarak geçen uzun bir dönemin ardından ortaya “YAYLAÇALI BEKLEMEDE” adlı belgesel çıkmıştı. “SEYİR DEFTERİ” adını verdiğim bu kitapçıkta da düşünce aşamasından ses miksinde kadar geçen tüm süreci aktarmaya çalışmıştım. Sıra son sözdeydi.

Şimdi tam bu noktada deneyimlerimi, bu yaptığım çalışmanın bana kazandırdıklarını aktarmam gerekiyordu. Peki ne kazanmıştım?

Bir kere bundan böyle yaşama geçireceğim belgesel çalışmaların tümünde ses operatörü ile birlikte çalışacaktım.

İkincisi mekanı düzenlesem de, insanlara gerçek yaşamlarını benim için oynamalarını istesem de bunu hiçbir zaman güzel, fotoğrafik görüntü adına yapmayacaktım. Amacım her zaman gerçeğin güzelliğinin peşinde koşmak olacaktı.

Evet, bunlar oldukça uzun süren bu çalışmadan kazandıklarımı. Tüm bunların ötesinde belgeselin bir duruş, yaşama bakış biçimi olduğunu, diğer sinema eserlerinden

bakış açısıyla ayrıldığını da bu çalışma sonucunda elde ettiğim deneyimle kavriyordum. Gözlerden irak yaşayan bu insanların gerçek öykülerini kendime konu edinmemin, yaşam mücadelelerini paylaşmaya çalışmamın, sevinçlerini paylaşmamın ve bunu başkalarıyla paylaşmak istememin temelinde yatan da bu kavrayıştı.

Kısaca yaşamın içine girmek, gerçek insanları tanımak ve onlarla, onların yaşadıklarını yaşamak gerekiyordu. İşte bu filmde ben de bunu yapmaya çalışmışım.

KAYNAKÇA

- ADALI, Bilgin (1986). **Belgesel Sinema**, İstanbul: Hil Yayınları
- ALGAN, Ertuğrul (1996). **Görüntü Yönetmenliği ve Görüntü Yönetmenine Özgü Biçemin Sinematografik Yapıta Yansıması**, Eskişehir (Yayınlanmamış Doktora Tezi)
- BARNOUW, Erik (1983). **Documentary A History of the Non-Fiction**, New York: Oxford University Press
- BAZİN, Andre (1995). **Çağdaş Sinemanın Sorunları**, (Çev: Nijat Özön) İkinci Basım, Ankara: Bilgi Yayınevi
- BONITZER, Pascal (1995). **Bakış ve Ses**, (Çev: İzzet Yaşar), İstanbul: Yapı Kredi Yayınları
- BÜKER, Seçil, (1991). **Sinemada Anlam Yaratma**, Ankara: İmge Yayınları
- (1989). **Film ve Gerçek**, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Teknolojisi ve Yaygın Eğitim Vakfı Eğitim Araştırma ve bilimsel yayınları Dizisi No: 020
- DEMİR, Yalçın, (1994). **Filmde Zaman ve Mekan**, Eskişehir: Turkuaz Yayıncılık
- ERGÜL, Reha Recep, (1993). **Sesli Film Çekimi Ve Film Sesi –Teknik ve Kuramsal Analiz-**, Eskişehir: (Yayınlanmamış Doktora Tezi)
- ERYILMAZ, Mehmet (1997). **Yeni Çağda Sinemanın Kimliklerinden Soyunması, Belgesel Sinemacılar Birliği 1. Ulusal Konferansı Bildirileri**, İstanbul: Belgesel Sinemacılar Birliği, s.95-101
- GRIERSON, John, (1968). **Belge Filmin Baş İlkeleri** (Çev: A. Göktürk) **Türk Dili Sinema Özel Sayısı**, Ankara: Sayı: 196 (Ocak) , s.343-347
- ORAL, Merter, (1996). **Toplumsal Belgeci Fotoğraf ve Fikret Otyam Örneği**, İzmir: (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)
- OSKAY, Ünsal, (1997). **Belgesel Sinema, Amprik Algılama ve “Büyük Balık Küçük Balığı Yer!” Dediten Globalleşmenin Kültürü, Belgesel**

- Sinemacılar Birliği 1. Ulusal Konferansı Bildirileri**, İstanbul: Belgesel Sinemacılar Birliği, s. 148-152
- ÖNGÖREN, Simten, (1991). **Belgesel Filmin Yapısal Gelişimi ve Türkiye'ye Yansıması**, İstanbul: Der Yayınları
- PUDOVKİN, V.I. (1995). **Sinemannın Temel İlkeleri**, (Çev: Nijat Özön) İstanbul: Bilgi Yayınevi
- RABİGER, Michael, (1987). **Directing The Documentary**, Boston: Focal Press
- ROTHA, Paul, (1997). **Belgesel Sinema**, (Çev: İbrahim Şener), İstanbul: Sistem Yayıncılık
- SOKOLOV, A.G., (1995). **Sinemada Görüntü Kurgusu**, (Çev: Semir Aslanyürek), İstanbul: Antrakt Sinema Kitapları
- TUNCAY, Çağlar, (1996). **Uygarlığın Seyir Defteri**, Ankara: Arkadaş Yayınevi
- ULUTAK, Nazmi, (1997). **"Başımız Gerçekten Büyük Dertte"**, **Belgesel Sinemacılar Birliği 1. Ulusal Konferansı Bildirileri**, İstanbul: Belgesel Sinemacılar Birliği, s. 210-215
- (1988). **Belgesel Sinemannın Temel Özellikleri ve Tarih Felsefesi Açısından Belgesel Sinemada Gerçeklik**, Eskişehir: (Yayınlanmamış Doktora Tezi)

EKLER

EK 1.

TREATMAN

Açılmayla birlikte Gökçekaya baraj gölü üzerinden doğmakta olan güneş görülür. Ortam seslerinin yanı sıra flüt sesi duyulmaya başlar. Ardından yangın kulesinin çeşitli yönlerinden doğan güneş görüntüleri verilir. Bu görüntüleri yakın çekim çevrinmeyle gördüğümüz güğüm, sönmüş ocak ve tencere çekimi izler. Çevreyi tanıdığımız bu bölümün en son çekimi ağaçların arasından çevrinmeyle görülen kuledir. Böylece ilk kez çevresi tanımlanan mekanın kendisi de gösterilmiş olur. Bu çekimin sonlarına doğru müzik giderek azaltılır. İzleyen çekimle birlikte müzik alınır.

Genel çekimde yangın kulesini görürüz. Mevlut kapıdan çıkar. Elini yüzünü yıkadıktan sonra gözleme odasının merdivenlerine yönelirken, arkasından çıkan Emine de ocağın bulunduğu ortama yönelerek çerçeveden çıkar. Merdiven üstünden yapılan çekimle merdivenden çıkan Mevlut'ü gören çerçevenin altına telsiz sesleri yerleştirilir. Kulenin güneyinden yapılan dış çekimde Mevlut'ün günaydın anonsunu duyuruz.

Fırında yanan ateşin yakın çekimiyle ailenin telsiz ve beklemek dışındaki yaşamı verilmeye başlanır. Fırının başında Emine ve oğlu Kemal vardır. Birbirini izleyen görüntülerle tanımlanan fırın yakmadan paralel kurguyla Mevlut'ün köpeği beslediği çekime geçilir. İzleyen çekim ekmeğın hamurunu hazırlayan Emine'nin elleridir. Arka arkaya verilen üç çekimle ekmeğın fırına atılışı gösterilmiş olur. Daha sonra aile bireylerinden Kemal'in koyunları otlatmaya götürdüğü sahnenin çekimlerine geçilir. Kemal'in çekimlerini de saatte bir yapılan telsiz konuşmasını tanımlamak amacıyla Mevlut'ün tekrar gözleme odasına yönelişi ve telsiz konuşması izler. Mevlut'ün telsiz konuşmasından sonra merdivenlerden inip bidonları aldığı ve suya gittiği sahneyi oluşturan çekimler Emine'nin süt sağma sahnesini oluşturan çekimlerle paralel kurgulu verilir. Paralel kurgulu bu sahnelerin fonuna doğal seslerin yanı sıra müzik de yerleştirilmiştir. Sabah ailenin kalkışından başlayıp öğle yemeğine kadar olan bölüm Mevlut'ün su bidonlarıyla kuleye geldiği ve onu karşılayan Emine ile bidonları taşıdıkları çekimle noktanır.

İkinci bölüm, yakın çekimle verilen ocakta pişen etlerin görüldüğü çekimle başlar. Daha sonra aileyi yemek yerken görürüz. Ardından Mevlut'ün gözleme odasına

çıkışı ve telsiz konuşması görülür. Daha sonra Emine'yi bulaşık yıkarken görürüz. Bu bölüm ailenin öğleden sonra kendi başlarına süren yaşamlarının verildiği çekimlerle sürer. Karıkocanın akşam yemeklerini yedikleri sahneyi izleyen, Kemal'in koyunlarla geldiği çekimlerle noktlanır.

Güneşin batışının verildiği çekimle başlayan bölüm ise üçüncü bölümdür. Ailenin odalarında hep birlikte çay içip sohbet ettikleri sahne bu bölümün temeline oturtulmuştur. Daha sonra Mevlut'ün günün son telsiz konuşmasını yapmak üzere gözleme odasına çıkışını görürüz. Fonuna iyi geceler konuşmasının yerleştirildiği dışarıdan kule görüntüsü ise programın son görüntüsüdür.

EK 2.**ÇEKİM SENARYOSU**

Çekim No:	Görüntü	Müzik	Doğal Ses
1	AÇILMA “YAYLAÇALI BEKLEMEDE” yazısı KARARMA		
2	AÇILMA/ Uzak çekim Baraj gölü üzerinden güneşin doğuşu	AÇ MÜZİK	AÇ ORTAM SESİ
3	Genel çekim. Ağaç arasından doğan güneş	SÜRER	SÜRER
4	Genel çekim Fırının üzerinden doğan güneş	SÜRER	SÜRER
5	Uzak çekim Gökçekaya baraj gölü	SÜRER	SÜRER
6	Yakın çekim Gügüm, tencere, sönmüş ocaktan çevrinme	SÜRER	SÜRER
7	Genel çekim Fırın ve arkasından görülen dağlar	SÜRER	SÜRER
7	Genel çekim Ağıl	SÜRER	SÜRER
8	Genel çekim Ağaçlar arasından çevrinme ve kule	AL MÜZİK	SÜRER

Çekim No:	Görüntü	Müzik	Doğal Ses
9	Genel çekim Kulenin altındaki oda kapısı açılır. Mevlut çıkar. Elini yüzünü yıkar. Kapıdan uzatılan havluyu alır. Gözleme odasının merdivenlerine yönelir. Emine kapıdan çıkıp ocağa yönelirelerk çerçeve dışına çıkar.		SÜRER
10	Genel çekim Mevlut merdivenleri gören çerçeveye girer. Kamera yanından geçip çerçeve dışına çıkar.		DOĞAL ORTAM SES. TELSİZ SESİ
11	Genel çekim Mevlut'ün kuleye girişi.		SÜRER
12	Genel çekim. Başka açıdan kule. Mevlut gözleme odasına girer.Dürbünle bakar.		SÜRER
13	Genel çekim Gözleme odasının penceresi. Mevlut dürbünle bakmaktadır. Ardından telsizi alır. konuşur. Çerçeveden çıkar.		TELSİZ SES. ERİR. ALINIR.
14	Yakın çekim Yanan fırın. Odun atılır.		ORTAM SES. SÜRER.

Çekim No:	Görüntü	Müzik	Doğal Ses
15	Bel çekim Fırına odun atan Emine		SÜRER
16	Genel çekim Odun getiren Kemal'i kamera izler. Emine odunları alır. Fırına atar.		SÜRER
17	İkili çekim Kemal, Emine ve kedileri		SÜRER
18	Genel çekim Köpekle oynayan Mevlut		SÜRER
19	Boy çekim Fırını karıştıran Emine		SÜRER
20	Genel çekim Emine fırının başında. Tepsiyle yaklaşan Kemal.		SÜRER
21	Genel çekim Mevlut köpeği besler.		SÜRER
22	Yakın çekim Ekmek hamurunu hazırlayan eller		SÜRER
23	Genel çekim Emine masanın başında. Hamuru alır. Küreğe koyar. Fırına yönelir.		SÜRER
24	Yakın çekim Fırına atılan ekmek		SÜRER

Çekim No:	Görüntü	Müzik	Doğal Ses
25	Genel çekim Ağıldan koyunlarla çıkan Kemal		SÜRER
26	Genel çekim Kayarak kayanın arkasından Kemal'i ve koyunları izleyen kamera		SÜRER
27	Yakın çekim Merdivenlerden çıkan Mevlut		SÜRER TELSİZ SES.
28	Yakın çekim Gözleme odası penceresi ve dürbünle bakan Mevlut		SÜRER
29	Uzak çekim Çevrinerek ormanı tarayan kamera		SÜRER
30	Bel çekim Dürbünle etrafı gözleyen Mevlut. Dürbünü bırakır. Telsizle konuşur.		SÜRER
31	Genel çekim Ağıl kapısını açan Emine. Kamera izler. İnek çözülür. Ağaca bağlanır.	AÇ MÜZİK	SÜRER TELSİZ SES. YOK.
32	Genel çekim Kule. Merdivenlerden inen Mevlut. Bidonları alır. Bagaj kapağını açar.	SÜRER	SÜRER TELSİZ SES.VAR

Çekim No:	Görüntü	Müzik	Doğal Ses
33	Boy çekim Mevlut bidonları almaya gider. Bagaja koyar. Kapağı kapatır.	SÜRER	SÜRER
34	Genel çekim Damdan çıkan Emine. Dananın ipinden tutarak getirir. İneği emen dana.	SÜRER	SÜRER TELSİZ SES. YOK.
35	Yakın çekim. İneği emen dana. Dananın boynundaki ipi tutan el. Zoom-out. Genel çekimde inek, dana ve Emine	SÜRER	SÜRER
36	Yakın çekim Taşlı yoldan geçen araba tekerleği.	SÜRER	SÜRER
37	Yakın çekim. İnek sağan Emine. Kamera açılır.	SÜRER	SÜRER
38	Yakın çekim Dana	SÜRER	SÜRER
39	Genel çekim Danayı çözen Emine. Dana yeniden emmeye başlar.	SÜRER ERİR ALINIR	SÜRER
40	Genel çekim Araba-yol. Kameranın önünden geçer. Çerçveden çıkar.		SÜRER

Çekim No:	Görüntü	Müzik	Doğal Ses
41	Yakın çekim Direksiyon ve Mevlut'un eli. Taşlı yolda giden araba.		SÜRER
42	Genel çekim Ağıldan çıkan Emine ve inek. Kule uzaktan görülür.		SÜRER
43	Yakın çekim Ağılda kalan dana.		SÜRER
44	Genel çekim Ocağın yanına gelen Emine. Sütü tencereye döker.		SÜRER
45	Yakın çekim Akan su. Dolan bidon		SÜRER
46	Yakın çekim Mevlut su başında		SÜRER
47	Genel çekim Ormanda çevrinme.		SÜRER
48	Genel çekim Su başında Mevlut ve bidonlar		SÜRER
49	Boy çekim Kemal ve koyunlar. Kamera izler.		SÜRER
50	Genel çekim Ağıla giren koyunlar.		SÜRER

Çekim No:	Görüntü	Müzik	Doğal Ses
51	Boy çekim Elini yüzünü yıkayan Mevlut. Bidonları alır. Arabaya giderken kamera izler. Bagaja yerleştirmeye başlar.		SÜRER
52	Yakın çekim Bidonların bagaja konuşu. Bagaj kapağı kapanır.		SÜRER
53	Yakın çekim Kapağı açılan süt tenceresi. Süt karıştırılır.		SÜRER
54	Boy çekim Sütü karıştıran Emine	AÇ MÜZİK	SÜRER
55	Genel çekim Ocak ve Emine. Tencereyi ocaktan alan Emine kuleye doğru yürür.	SÜRER	SÜRER TELSİZ SES.
56	Genel çekim Çerçeveye giren araba. Kamera arabayı izler.	SÜRER	SÜRER TELSİZ SES. YOK.
57	Uzak çekim İki ağaç arasından dağlar. Zoom-in. Kule çerçevelenir.	ERİR ALINIR	SÜRER TELSİZ SES. VAR.

Çekim No:	Görüntü	Müzik	Doğal Ses
58	Bel çekim Dürbünle bakan Emine. Dürbünü bırakır. Telsizle konuşur.		SÜRER
59	Genel çekim Kuleye gelen araba. Emine merdivenlerden iner. Bidonlar indirilir.		SÜRER TELSİZ SES. ALINIR.
60	Yakın çekim Ocakta pişen etler		SÜRER
61	Genel çekim Aile yemek yemektedir. Arkada kule görülür.		SÜRER
62	Yakın çekim Kemal		SÜRER
63	Genel çekim Yemek yeme başka açı.		SÜRER
64	İkili çekim Mevlut ve Kemal. Yemek yemektedirler.		SÜRER
65	Genel çekim Kule merdiveni. Çerçeveye Mevlut girer. Kamera izler. Çerçeveden çıkar.		SÜRER TELSİZ SES. VAR
66	Uzak çekim Kule. Zoom-out		SÜRER

Çekim No:	Görüntü	Müzik	Doğal Ses
67	Bel çekim Emine mutfakta su doldurur.	AÇ MÜZİK	SÜRER TELSİZ SES. YOK.
68	Yakın çekim Yıkanan kaşıklar	SÜRER	SÜRER
69	Bel çekim Tencere yıkayan Emine	SÜRER	SÜRER
70	Genel çekim Elinde sopayla kayalar arasında gezinen Mevlut	SÜRER	SÜRER
71	Genel çekim Gökte uçan kuş. Ağaçların üzerine konar.	SÜRER	SÜRER
72	Genel çekim Gökçekaya baraj gölünden çevrinme kayalar üstünde örgü ören Emine.	SÜRER	SÜRER
73	Yakın çekim. Alt aç Emine yüz	SÜRER ERİR ALINIR	SÜRER
74	Yakın çekim Keçi. Kamera izler.		SÜRER
75	Boy çekim Kemal ve koyunlar		SÜRER

Çekim No:	Görüntü	Müzik	Doğal Ses
76	Yakın çekim Etrafı gözleyen Mevlut		SÜRER
77	Genel çekim Ters ışıktta ağaçlardan çevrinme ile Gökçekaya baraj gölü		SÜRER
78	Göğüs çekim Yemek yiyen Emine		SÜRER
79	Yakın çekim Rakı bardağına doldurulan su.		SÜRER
80	Genel çekim Emine ve Mevlut yemek yerken		SÜRER
81	Genel çekim Gökçekaya baraj gölünden çevrinme. Mevlut ve Emine yemek masasında		SÜRER
82	Uzak çekim Güneş batan ormandan çevrinme		SÜRER
83	Yakın çekim Ateş. Arkada Emine ve inek		SÜRER
84	Genel çekim Koyunları ağıla kovalayan Kemal	AÇ MÜZİK	SÜRER
85	Genel çekim Emine inekle birlikte ağıla yönelir.	SÜRER	SÜRER

Çekim No:	Görüntü	Müzik	Doğal Ses
86	Uzak çekim Güneşin batışı.	SÜRER	SÜRER
87	Yakın çekim Bardaklar, şekerlik, bardaklara çay doldurulur.	SÜRER	SÜRER
88	Genel çekim Emine kuzine üzerine çaydanlığı koyar. Diğerini alır. Bardaklara su doldurur. Kalkar. Bardakları dağıtır.	SÜRER ERİR ALINIR	SÜRER
89	Yakın çekim Duvardaki süs.		SÜRER
90	Yakın çekim Aşağı çevrinme ile taranan duvar süsü.		SÜRER
91	Yakın çekim Çay içen Mevlut'ten çevrinme Kemal		SÜRER
92	Genel çekim Siste kule		SÜRER TELSİZ SES. VAR.
93	Genel çekim Merdivenlerden elinde lüksle çıkan Mevlut.		SÜRER
94	Genel çekim Siste kule. KARARMA		SÜRER ERİR ALINIR

Çekim No:	Görüntü	Müzik	Doğal Ses
95	AÇILMA Krediler akar. KARARMA	AÇ MÜZİK AL MÜZİK	

EK 3.**PROGRAM KİMLİĞİ**

DANIŞMAN.....	Prof. Dr. Sabri ÖZAYDIN
YÖNETMEN.....	Coşğül YÜKSEL
GÖRÜNTÜ YÖNETMENİ.....	Orhan Yaşar TERLEMEZ
IŞIK.....	Atilla GELDİŞEN
KURGU.....	Coşkun ESER
YAPIM SORUMLUSU.....	Mediha SAĞLIK
MÜZİK.....	Zakur MÜKERREM
SES EŞLEME.....	Bülent İNANLI
ÖLÇÜ BAKIM.....	Mehmet KERİMOĞLU
ULAŞIM.....	Reşat TÜRKKAN Ahmet KARATAŞ
PROGRAM SÜRESİ.....	17' 58"
FORMAT.....	Betacam
YAPIM YILI.....	Ekim-1998
YAPIMA KATKISI OLANLAR:	Doç. Dr. Nazmi ULUTAK Yrd. Doç. Ergun YÜKSEL Aydın KIRMIZI Ayşen GELDİŞEN Selçuk KIRAY

EK 4.

BÜTÇE

“YAYLAÇALI BEKLEMEDE” adlı belgeselin yapım harcamaları aşağıda ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

- **Betacam Dış çekim Seti:**

Kamera (Sony/EVP 70 ISP, 8,5-119 mm objektif)

Geniş açı objektif (5,5-1,5 mm)

Üç ayak (Tripod sahtler, optex kafa)

Vinç (vinten, dolphin)

Üç ayak (Baby tripod sahtler, sahtler kafa)

Monitör (sony)

Akü (Np 1 B Sony) 10 Adet

Şarj Adaptörü (Sony)

BNC Kablo

Zoom Kolu

Günlük: 40.000.000 x 4 = **160.000.000 TL**

- **Görüntü Yönetmeni**

Günlük : 30.000.000 x 5 gün = **150.000.000 TL**

- **Ses:**

Bir adet boom mikrofon seti

Günlük: 10.000.000 x 5 = **50.000.000 TL**

- **Işık**

2 Adet Jeneratör (1250 W + 2000 W)

2 Adet Day light (575 W+575 W)

3 Adet Ianebeam kit (800 W x3)

2 Adet Yansıtıcı

3 Adet 30 metre tekerlekli makara

Aksesuarlar (sehpa, yumuşatıcı, renkli filtre, ND filtre)

100 metre 3 x 1,5 uzatma kablosu

Günlük : 22.000.000 x 4 gün = **88.000.000 TL**

- **Işıkçı**

Günlük: 10.000.000 x 5 gün = **50.000.000 TL**

- **Kurgu**

3 Adet Betacam player, 1 Adet Betacam recorder, 8 kanallı audio mixer, time-code sistem, iki boyutlu dijital karakter jeneratörü

Günlük: 40.000.000 x 20 gün = **800.000.000 TL**

Betacam kaset 30 M

Tanesi: 3.000.000 x 10 Adet = **30.000.000 TL**

- **Kurgucu**

Günlük : 15.000.000 x 20 gün = **300.000.000 TL**

- **Ulaşım Giderleri**

Yakıt Giderleri : **20.000.000 TL**

Ekip minibüsü

Günlük: 20.000.000 x 2 gün = **40.000.000 TL**

- **2 Sürücü**

Günlük: 5.000.000 x 2 = **10.000.000 TL**

- **Kamp Giderleri**

Yiyecek malzemesi (et, sebze, içki, sigara vs.) : **110.000.000 TL**

Sağlık ve temizlik malzemeleri: **45.000.000 TL**

Kamp aydınlatması için:

50 metre 2x 1,5 kablo

5 Adet Ampul

5 Adet Duy

Diğer : **45.000.000 TL**

• **VHS Kopya Çıkarma**

VHS Bant

Tanesi : 500.000 x 10 = **5.000.000 TL**

Aktarma Ücreti : **10.000.000 TL**

GENEL TOPLAM 1. 913.000.000 TL *

* Yakıt, VHS kaset ve kamp giderleri (225.000.000 TL) dışındaki her türlü harcama, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi olanakları ve çalışanlarının yardımı ile ücretsiz olarak yapılmıştır.

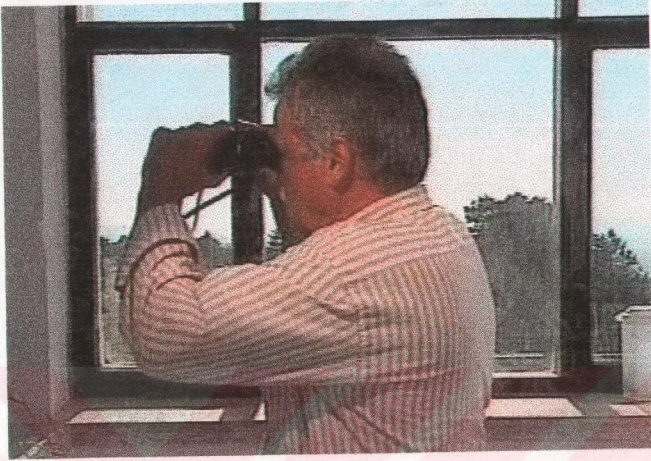
EK 5.
FOTOĞRAFLAR

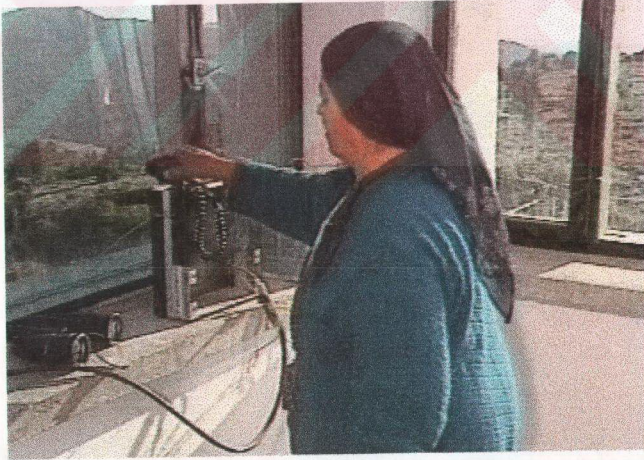
Sasa ailesi öğle yemeğinde

Emine, Kemal ve kedileri gebediş

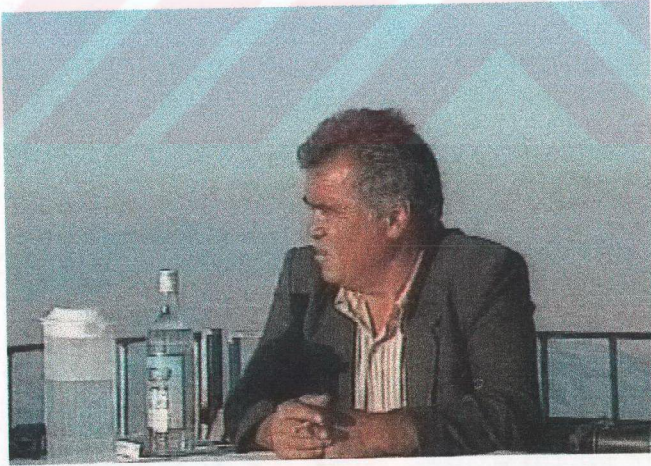
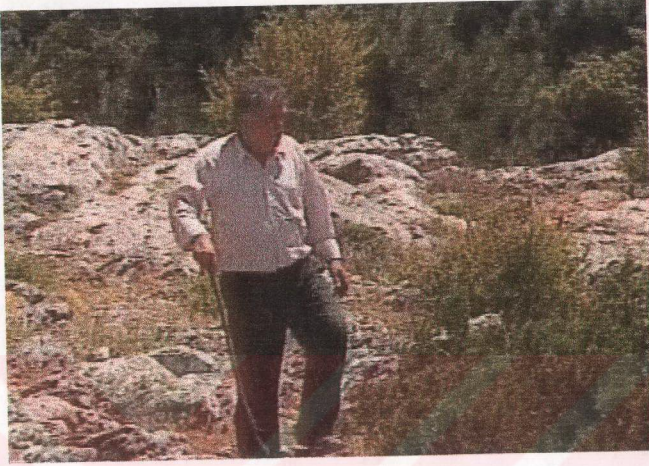

Mevlut gözleme kulesinde

Emine telsizle birlikte

Mevlut bekleme ve gözleme anlarında

Yapılacak çekim için bir karar anı

Orhan Yaşar Terlemez ve çadırı